

**Een archeologisch bureau-onderzoek en
inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen aan de Park
Leeuwenberghlaan 14 te Leidschendam
gemeente Leidschendam-Voorburg
(Z.-H.)**

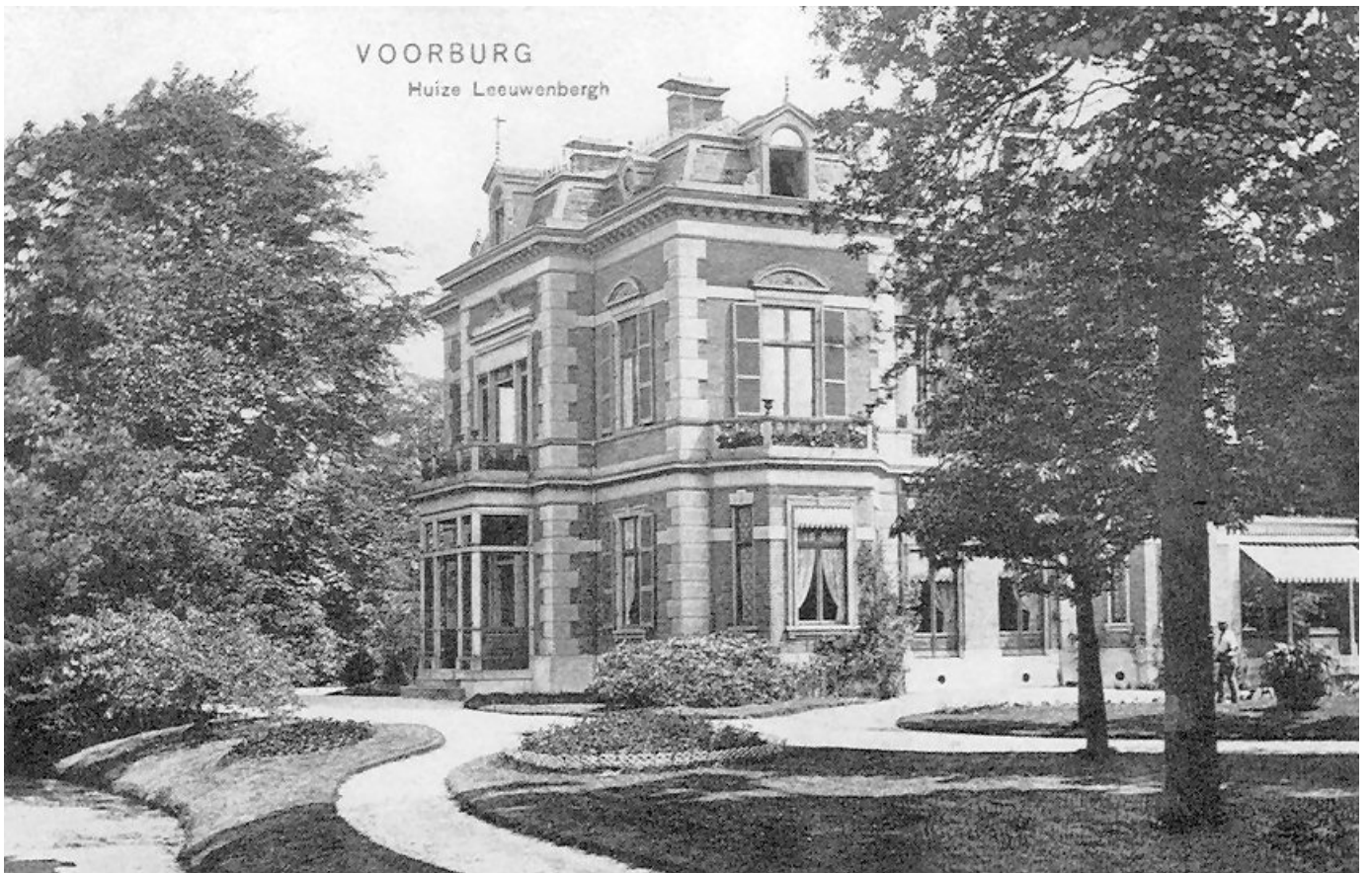
W.J.F. Thijs & A.J. Wullink

ARC-Rapporten 2008-34

Geldermalsen
11 juni 2008
ISSN 1574-6887

VOORBURG

Huize Leeuwenbergh

Colofon

Een archeologisch bureau-onderzoek en inventariserend veldonderzoek door middel van boringen aan de Park Leeuwenberghlaan 14 te Leidschendam gemeente Leidschendam-Voorburg (Z.-H.)

ARC-Rapporten 2008-34
ARC-Projectcode 2008/055

Opdrachtgever
Van der Padt en Partners
Bevoegd gezag
Gemeente Leidschendam-Voorburg
Beheer en plaats van documentatie
Archaeological Research & Consultancy

ARCHIS nummer bureau-onderzoek
27032
ARCHIS nummer booronderzoek
27033

Tekst
W.J.F. Thijs & A.J. Wullink
Afbeeldingen
W.J.F. Thijs
Redactie
N. van Malssen

Status
definitieve versie

Autorisatie — A. Ufkes

Uitgegeven door
ARC bv
Postbus 66
4190 CB Geldermalsen

ISSN 1574-6887

Geldermalsen, 11 juni 2008

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

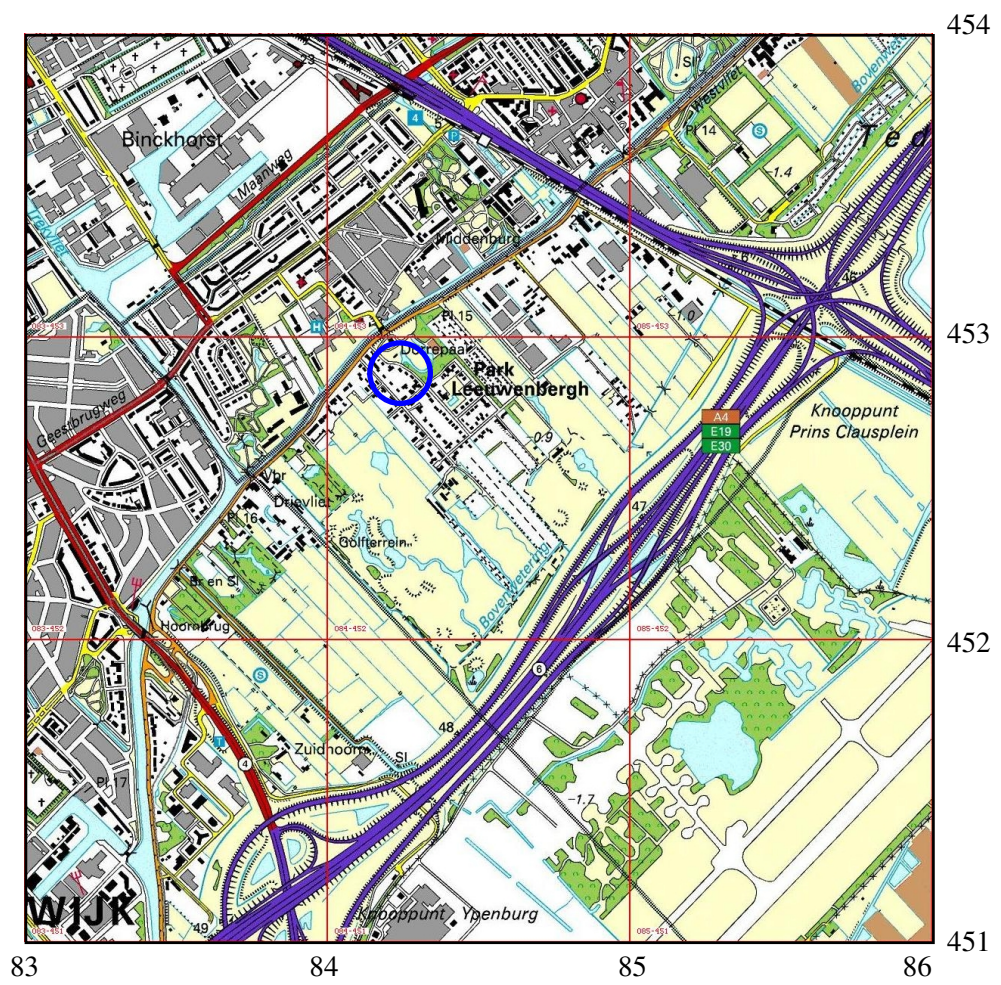
Van der Padt en Partners heeft aan Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) opdracht verleend voor het uitvoeren van een archeologisch bureau-onderzoek en een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen op het terrein aan de Park Leeuwenberghlaan 14 te Leidschendam. Aanleiding tot het onderzoek is de voorgenomen nieuwbouw van een woning op de locatie. Bij de bouwwerkzaamheden zullen mogelijk archeologische waarden worden bedreigd. Conform de per 1 september 2007 in werking getreden Wet op de archeologische monumentenzorg dient eerst de archeologische waarde van de locatie in kaart te worden gebracht. Het veldwerk is op 10 maart 2008 uitgevoerd door drs. A.J. Wullink. Voorafgaand hieraan is door ir. W.J.F. Thijs een bureau-onderzoek verricht. De projectleiding is in handen van drs. A.J. Wullink. Het bureau-onderzoek en het inventariserend veldonderzoek zijn uitgevoerd conform de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1.

1.2 Ligging en beschrijving van het onderzoeksgebied

De locatie ligt in de wijk Leeuwenbergh. Deze wijk ligt aan de waterloop de Vliet. De woonwijk ligt ten zuiden van de voormalige buitenplaats Leeuwenbergh die rond 1640 werd gesticht. Ten zuiden van deze buitenplaats is later de woonwijk Leeuwenbergh verrezen. Op de onderzoekslocatie zijn momenteel een woning en siertuin aanwezig. Het huidige woonhuis is niet onderkelderd. Aan de overkant van de weg ligt het wandelpark de Leeuwenbergh met bijbehorende watergang. De oppervlakte van het te onderzoeken gebied is circa 400 m². De ligging van de locatie is weergegeven in afbeelding 1. Op de locatie zal een nieuw, onderkelderd, woonhuis verrijzen. Dit huis zal op de zelfde locatie als het huidige huis komen te liggen. De parkeerkelder zal tot onder het aan te leggen terras aan de zuidwestzijde worden uitgebreid. De diepte van de kelder zal 2,6 m –mv worden.

1.3 Objectgegevens

Provincie	Zuid-Holland
Gemeente	Leidschendam–Voorburg
Plaats	Leidschendam
Toponiem	Park Leeuwenbergh
Kaartblad	30G
Coördinaten	N: 84.244/452.903 O: 84.262/452.892 Z: 84.216/452.857 W: 84.202/452.871
Geologie	Formatie van Naaldwijk, laagpakket van Walcheren
Geomorfologie	Bebouwing, vlakte van getijde-afzettingen in omgeving
Bodem	Bebouwing, Woud- en Leekeerdgronden in omgeving

Legenda
 — Onderzoekslocatie

Afbeelding 1 Topografische kaart van de onderzoekslocatie en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1.4 Doel van het onderzoek

Doel van het archeologisch bureau-onderzoek is het aan de hand van bekende gegevens opstellen van een specifiek archeologisch verwachtingsmodel voor de onderzoekslocaties. Om tot dit verwachtingsmodel te komen wordt gekeken naar de huidige situatie, de historische situatie en bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden. Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe, het voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren dan wel aan te vullen. Het IVO verloopt in drie stappen: verkennend, karterend en waarderend. Het verkennende onderzoek richt zich op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen, die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden. Het karterende onderzoek probeert vast te stellen of er archeologische waarden aanwezig zijn en het waarderende onderzoek bepaald de waarde van eventueel aanwezige archeologische resten. Het hier beschreven IVO is uitgevoerd als verkennend booronderzoek.

1.5 Werkwijze

Bureau-onderzoek

Een beschrijving van de huidige situatie en de effecten van de geplande bodemingrepen op het bodemarchief wordt gegeven aan de hand van topografisch kaartmateriaal, gegevens van milieukundig onderzoek, gegevens en plannen van de opdrachtgever, luchtfoto's en, indien van toepassing, informatie van omwonenden. Voor een beschrijving van de historische situatie wordt gebruik gemaakt van historisch-topografisch kaartmateriaal. Voor gebieden gelegen buiten de centra van oude steden beperkt dit kaartmateriaal zich meestal tot de 19e en 20e eeuw, te beginnen bij de kadastrale kaart van 1832 (www.watwaswaar.nl). Naast dit kaartmateriaal wordt ook gebruik gemaakt van de website van KennisInfrastructuur Cultuur-Historie (KICH; www.kich.nl), waar onder andere informatie is te vinden over de ontginningsgeschiedenis en verkavelingsveranderingen. Verder is gebruik gemaakt van de cultuurhistorische waardenkaart van de provincie Zuid-Holland. Voor de bekende aardwetenschappelijke waarden wordt gebruik gemaakt van geologische, geomorfologische en bodemkundige kaarten. Voor de archeologische waarden wordt gebruik gemaakt van Archis, de online archeologische database van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) en de Archeologische Monumenten Kaart (AMK), alsmede van informatie over eerder gedaan onderzoek en archeologische waarnemingen.

Inventariserend veldonderzoek

Het inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd als een verkennend booronderzoek. Dit onderzoek moet inzicht geven in de bodemopbouw, alsmede de aan- of afwezigheid van archeologische resten. Met dit doel zijn 4 boringen geplaatst tot minimaal 200 cm –mv. Conform het protocol voor archeologisch booronderzoek van de provincie Zuid-Holland dient, indien technisch mogelijk, één van de boringen tot 400 cm –mv te worden doorgezet. Voor het boren is gebruik gemaakt van een edelmanboor met een diameter van 7 cm en een gutsboor met een diameter van 3 cm. De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. Het opgeboorde materiaal is doorbrokkeld en doorzocht op het voorkomen van archeologische indicatoren.

De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB).

2 Bureau-onderzoek

2.1 Bekende aardwetenschappelijke waarden

De onderzoekslocatie ligt in het mariene gebied. De geologische ontwikkeling van het Nederlandse kustgebied hangt samen met de Holocene zeespiegelstijging. Rond 7000 BP ligt de zeespiegel 15 m onder het huidige niveau. Het pleistocene landoppervlak helt af in westelijke richting. Ter plaatse van de onderzoekslocatie ligt de top van het pleistocene oppervlak tussen 16 en 24 m –NAP. In West-Nederland ontstaan iets ten westen van de huidige kustlijn strandwallen, met daarachter een wadden- en kweldergebied. Aan de rand van dit kweldergebied ontstaan door uittredend grondwater zoetwatermoerassen, waarin veenvorming optreedt. Door de voortdurende zeespiegelstijging komt de kustlijn steeds verder landinwaards te liggen, met als gevolg dat ook het kustmoeras steeds verder landinwaards opschuift en er over het reeds gevormde veen nieuwe mariene sedimenten worden afgezet. Zo ontstaat op het oude pleistocene landoppervlak een dunne laag veen met daarop een pakket mariene afzettingen. Dit veen vormt de Basisveen Laag van de Formatie van Nieuwkoop, de mariene afzettingen vormen het Laagpakket van Wormer (getijde-afzettingen) en het Laagpakket van Zandvoort (strandwalafzettingen), binnen de Formatie van Naaldwijk (De Mulder et al. 2003).

Het zuidelijke deel van het Hollandse getijdebekken ten noorden van de Maasmonding, is relatief smal en raakt 6000 jaar BP al opgevuld en rond 5500 BP stabiliseren de oudste strandwallen zich bij Den Haag en wordt van daaruit de kust weer zeewaarts uitgebouwd. Deze oudste strandwal ligt volgens de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) van Zuid-Holland circa 500 meter ten westen van de onderzoekslocatie. Door de aanvoer van regen en rivierwater treedt er in het gebied achter de strandwallen verzoeting op en kan er op grote schaal veenvorming plaatsvinden. In eerste instantie is er sprake van een eutroof (voedselrijk) milieu waarin riet- en broekveen wordt gevormd. Naarmate het veenpakket dikker wordt en de veenvormende planten niet meer bij het grondwater kunnen, ontstaan er oligotrofe (voedselarme) milieus waarin, uit voornamelijk veenmosveen bestaand hoogveen wordt gevormd (De Mulder et al. 2003; Berendsen 2004). Het veen dat op deze wijze is ontstaan en op de mariene afzettingen van de Formatie van Naaldwijk is gelegen, vormt het Hollandveen Laagpakket binnen de Formatie van Nieuwkoop.

De uitbouw van de Nederlandse kust gaat door tot 3000 BP. Vanaf dat moment verbreden de mondingen van de Schelde, Rijn en Maas zich, waardoor de invloed van het getij steeds verder landinwaards doordringt. Dit leidt tot ontwatering van het veen en daardoor tot daling van de bodem. Uiteindelijk komt het veen zo laag te liggen dat de zee via inbraken rond de riviermondingen het veengebied kan binnendringen. Hierbij wordt rondom Leidschendam het veen deels opgeruimd en worden tussen 2600 en 2000 jaar geleden mariene sedimenten afgezet, die tot het Laagpakket van Walcheren (Formatie van Naaldwijk) worden gerekend. De onderzoekslocatie ligt volgens de geomorfologische kaart (afb. 2) en de CHS op deze vlakte van getijdeafzettingen. In afbeelding 8 wordt een dwarsdoorsnede door

het Nederlandse kustgebied weergegeven, ter hoogte van Den Haag en Voorburg.

Uit de CHS blijkt ook dat ten westen van de locatie vermoedelijk de Corbulogracht is gelegen, een door de Romeinen gegraven verbindingskanaal tussen de Maas en Oude Rijn, die mogelijk de voorloper vormt van de huidige Vliet. De ligging van de gracht van Corbulo is echter niet met zekerheid vastgesteld en kan dus ook verder naar het zuiden liggen en dus ook binnen de onderzoekslocatie worden verwacht. Op de bodemkaart staat de locatie aangegeven als bebouwing (zie bijlage 3). De woonwijk Leeuwenbergh wordt echter omgeven door woud- en leekerdengronden gevormd in klei. Het is daarom waarschijnlijk dat deze gronden ook op de onderzoekslocatie kunnen worden aangetroffen. Deze gronden zijn ontstaan door het gedeeltelijk verslaan van het aanwezige Hollandveen. Dit veen is samen met mariene zeeklei afgezet, waardoor deze gronden een donkere bovengrond hebben en daarom worden gerekend tot de eerdgronden.

2.2 Bekende archeologische en historische waarden

De vlakte van getijde-afzettingen heeft op de IKAW (afb. 4) een middelhoge archeologische trefkans. Volgens de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) van de provincie Zuid-Holland¹ heeft de gehele locatie een redelijk tot grote kans op archeologische sporen. Volgens deze kaart heeft op de aanwezige zeeafzettingen bewoning plaatsgevonden vanaf de IJzertijd of Romeinse Tijd. Net ten westen van de locatie ligt de strandwal van Voorburg. Deze strandwal was al in het Midden- tot Laat- Neolithicum bewoond. In Voorburg is in 1965 een nederzettingsterrein van de Vlaardingen-cultuur opgegraven, waarbij aardewerk, vuursteen, dierbotten en kiezen zijn aangetroffen. Zoals uit afbeelding 8 blijkt, kunnen er onder het veen dat wordt verwacht, oude duinafzettingen aanwezig zijn. Deze oude duinafzettingen zijn ook bij een tweetal archeologische onderzoeken in de omgeving aangetroffen. In 2004 heeft de Archeologische Werkgroep Leidschendam-Voorburg een archeologisch onderzoek uitgevoerd in een bouwput aan de populierenlaan, iets ten oosten van de onderzoekslocatie, waarbij een oud duintje is aangetroffen, waar aan de top een cultuurlaag met aardewerk uit het Laat-Neolithicum of Vroege Bronstijd is aangetroffen². In 2007 heeft RAAP een archeologisch onderzoek verricht in het Leeuwenberghpark, tegenover de onderzoekslocatie (onderzoeksmelding 22266). Bij dit onderzoek zijn in één boring relatief ondiep oude duinzanden aangetroffen. Voor het gebied rondom deze boring wordt een archeologische begeleiding aanbevolen van eventuele graafwerkzaamheden tot in dit niveau. De overige terreindelen worden vrijgegeven.

In de Romeinse Tijd lag op dezelfde strandwal de, voor zover bekend, meest noordelijke Romeinse stad op het Europese vasteland. De stad, *Forum Hadriani*, was in de Romeinse Tijd na Nijmegen de grootste stad van het huidige Nederland. De nederzetting is in de eerste eeuw n. Chr. gesticht door de Romeinen en diende als bestuurscentrum en hoofdstad van het stamgebied van de Cananefaten. De nederzetting lag langs de Corbulogracht, die in 47 n. Chr. was aangelegd ter verbetering van de handel. De stad had een oppervlakte van circa 300 x 400 meter

¹<http://chs2.pzh.nl>

²Persbericht: Leidschendam Park Leeuwenberg: bewoning in de prehistorie aangetoond, Noitdorpse Historiën, jaargang 3, nummer 2, 2004

en was omringd door een stadsmuur en een dubbele gracht. Meerdere poorten gaven toegang tot de stad. Uit recente opgravingen blijkt dat Forum Hadriani zelfs een havenstad is geweest en waarschijnlijk direct verbonden was met de Corbulogracht. De hoogtijdagen van de stad lagen in de tweede eeuw, toen het een bloeiend handelscentrum was. Na 160 ging het bergafwaards met de stad door epidemiën en bodemdaling en vanaf de tweede helft van de derde eeuw door invallen van Germaanse groepen. Aan het eind van de 3e eeuw was er van de stad nog maar weinig over.

Rond het jaar 1000 was aan het maaiveld niets meer te zien van de stad. Het gebied is na de Romeinse Tijd slechts spaarzaam bevolkt geweest. Tussen 1175–1250 werd in het gebied de Vliet aangelegd. Dit kanaal werd langs of mogelijk zelfs door de zuidelijke stadsmuur van het voormalige Forum Hadriani gelegd en volgde (deels) het traject van de Corbulogracht. Pas rond 1640, toen Constantijn Huygens in Voorburg een buitenverblijf liet bouwen, kwam het gebied weer in de belangstelling te staan. In deze tijd werden aan de oostzijde van de Vliet een aantal buitenplaatsen aangelegd. Eén van deze buitenplaatsen was de Leeuwenbergh. De buitenplaatsen hebben tot het einde van de 19e eeuw hun status als buitenplaats behouden. In de 20e eeuw zijn deze buitenplaatsen langzaam steeds meer ingesloten door de oprukkende bebouwing vanuit Den Haag. In de 20e eeuw is de villawijk Leeuwenbergh aangelegd ten zuiden van de buitenplaats.³

Door de aanwezigheid van de stad Forum Hadriani zijn in de omgeving van de onderzoekslocatie een groot aantal waarnemingen bekend van archeologische resten uit de Romeinse Tijd. Het voorkomen van deze resten beperkt zich niet tot de strandwal. Ook op de vlakte van getijdenafzettingen zijn een groot aantal waarnemingen bekend (zie bijlage 4). Buiten de vele waarnemingen uit de Romeinse Tijd zijn er in de omgeving van de onderzoekslocatie ook nog een klein aantal waarnemingen gedaan vanaf de Late Middeleeuwen tot in de Nieuwe Tijd. Voor een volledig overzicht van de waarnemingen zie bijlage 1. In de omgeving van de onderzoekslocatie zijn 6 archeologische monumenten aanwezig, waarvan alleen het Forum Hadriani een zeer hoge waarde heeft en beschermd is (monumentnummer 3075).

Op de strandwal liggen nog vier andere monumenten. Deze monumenten zijn alle van hoge waarde, maar niet beschermd. De monumenten bestaan alle uit oude woongronden. De monumentnummers 3182, 3183 en 16179 omvatten restanten van oude buitenplaatsen uit de Late Middeleeuwen tot Nieuwe Tijd. Bij monument 16179 zijn ook sporen van een Middeleeuws klooster aangetroffen. Het monument met nummer 3184 omvat de oude dorpskern van Voorburg waar intacte sporen uit de Late Middeleeuwen tot Nieuwe Tijd zijn aangetroffen. Ongeveer een kilometer ten zuiden van de onderzoekslocatie ligt een monument van zeer hoge waarde (monumentnummer 4056). Op dit terrein zijn sporen van een Romeinse nederzetting aangetroffen evenals een huisterp uit de Late Middeleeuwen. Op de kaarten uit 1832 zijn de verschillende buitenplaatsen langs de Vliet te zien. De huidige onderzoekslocatie ligt net ten zuiden van de buitenplaats Leeuwenbergh. Een detailtekening van deze buitenplaats is te zien op bijlage 5. Op de kaart uit 1900 is langs de Vliet al meer bebouwing aanwezig (zie bijlage 6).

³www.aacprojectenbureau.nl.

2.3 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Op basis van de bij het bureau-onderzoek verkregen informatie kan een archeologisch verwachtingsmodel voor het plangebied worden opgesteld. De onderzoekslocatie ligt op een vlakte van getijdenafzettingen behorend tot het laagpakket van Walcheren van de formatie van Naaldwijk. Op ca. 100 m afstand ligt de strandwal van Voorburg. Op deze strandwal heeft de Romeinse nederzetting Forum Hadriani gelegen. Resten van bewoning uit deze periode zijn ook gevonden op de vlakte van getijde-afzettingen. Deze vlakte heeft volgens de IKAW (afb. 4) en de CHS dan ook een middelhoge trefkans op archeologische resten uit deze periode. Daarnaast kunnen er ook archeologische resten uit latere perioden worden verwacht, met name uit de Nieuwe Tijd, die verband houden met de aanleg van buitenplaatsen. In de ondergrond kunnen oude duinafzettingen aanwezig zijn. Deze afzettingen hebben een hoge trefkans op archeologica uit het Neolithicum en de Bronstijd. Intacte archeologische sporen zijn te verwachten onder de bouwvoor (Romeinse Tijd en later) en aan de top van het eventueel aanwezige oude duinzand in de ondergrond. Archeologische resten die verwacht kunnen worden onder de bouwvoor zijn aardewerk, metaal, houtskool, fosfaatvlekken en bouw materiaal. In de top van het oude duinzand kunnen metname (vuur)stenen artefacten, aardewerk en botmateriaal worden verwacht. Organische resten zijn waarschijnlijk goed geconserveerd door een hoge grondwaterstand. Voor het Romeinse maaiveldniveau geldt dat dit mogelijk is verstoord bij de bouw van het huidige huis. Het huis is echter niet onderkelderd, dus wellicht is de versterking beperkt gebleven tot de funderingssleuven.

3 Inventariserend veldonderzoek

De locatie van de boorpunten wordt weergegeven in afbeelding 7. De resultaten van het onderzoek zijn weergegeven in bijlage 3 en 4. De bodemopbouw is over het hele terrein vrij uniform. De oorspronkelijke bodemopbouw is het best bewaard gebleven in boring 3. Hier bestaat de bodem van onder naar boven uit een matig grof zandpakket (vanaf 230 cm -mv tot het einde van de boring op 240 cm -mv), dat vrij geleidelijk over gaat in mineraalarm veen (vanaf 210 cm -mv). Op dit veenpakket ligt, via een abrupte overgang, wederom een matig grof zandpakket, waarin onderin ook schelpresten voorkomen. Dit zandpakket gaat rond 150 cm -mv over in zandige klei, die naar boven toe minder zandig wordt en rond 110 cm -mv overgaat in sterk siltige klei met zandlaagjes. De bovenste 50 cm is weer iets zandiger: dit is de bouwvoor.

De overige boringen vertonen een zelfde bodemopbouw, behalve dat de bodem hier in meer of mindere mate is verstoord. In boring 1, aan de noorwestkant van het huis, is de bodem tot ca. 150 cm vergraven. Hierna volgt weer een pakket siltige en zandige, al dan niet humeuze klei, dat rond 220 cm -mv overgaat in de bovenste zandlaag, dan weer het veenlaagje en vervolgens de onderste zandlaag. In boring 2, aan de zuidoostkant van het huis, is de bodem verstoord tot circa 90 cm -mv, verder is de opbouw identiek aan boring 1. In boring 4 werd een gedempte sloot aangetroffen. Tot 140 cm -mv betreft het recente kleiige opvulling met bouwpuin met daaronder een 20 cm dikke sliblaag. Hieronder ligt het bovenste zandpakket,

met daaronder de veenlaag en het onderste zandpakket.

De aangetroffen opeenvolging van afzettingen is te plaatsen in het profiel in afbeelding 8 uit Berendsen (1998). In deze afbeelding wordt een geologisch profiel vanaf de Noordzee via Den Haag naar Voorburg weergegeven. Ter hoogte van Leidschendam worden geulafzettingen uit de Duinkerke I-fase op geërodeerd Hollandveen⁴ op Oud Duinzand en wadafzettingen van de Calais II-fase aangetroffen. De Duinkerke- en Calais-afzettingen vallen tegenwoordig onder respectievelijk het Laagpakket van Walcheren en het Laagpakket van Wormer. Het Oud Duinzand maakt tegenwoordig deel uit van het Laagpakket van Zandvoort (strandwalafzettingen). Deze drie laagpakketten maken deel uit van de Formatie van Naaldwijk. Het Hollandveen komt overeen met het Hollandveen Laagpakket uit de Formatie van Nieuwkoop. Op het Oude Duinzand kunnen sporen uit het Neolithicum en de Bronstijd worden verwacht.

Het zandige pakket dat aan de basis van de boringen voorkomt, is, gezien de goede sortering en het ontbreken van schelpen, het Oud Duinzand. Deze afzettingen bestaan uit verstoven strandwalafzettingen (Noordzee I). Bij Voorburg vormt dit zand nog echte duinen, maar ten oosten hiervan slechts een dun zandpakket dat als een laag op de oudere Calais II-afzettingen is gestoven. Deze zanden zijn afgezet voor 5000 jaar geleden, aan het begin van het Subboreaal. De aangetroffen veenlaag vormt het restant van het Hollandveen dat tussen 5000 en 2600 jaar geleden is gevormd. De zanden en kleien die hierboven worden aangetroffen, zijn de getijafzettingen uit de Duinkerke I-fase, die zijn afgezet tussen 2600 en 2000 jaar geleden. Dit bovenste pakket vormt het niveau waarop sinds de Late IJzertijd en Romeinse Tijd bewoning heeft plaatsgevonden en waarin de archeologische vondsten ten zuidwesten van de locatie zijn aangetroffen. Afgezien van het recente bouwpuin in de verstoorde delen van het bodemprofiel, zijn er op de onderzoekslocatie geen archeologische indicatoren aangetroffen.

4 Conclusies

De onderzoekslocatie ligt ten oosten van de strandwal van Voorburg. Op de locatie zelf wordt achtereenvolgens Oud Duinzand (Laagpakket van Zandvoort, Formatie van Naaldwijk), veen (Hollandveen Laagpakket, Formatie van Nieuwkoop) en getijde-afzettingen (Laagpakket van Walcheren, Formatie van Naaldwijk) aangetroffen. Op het oude duinzand zijn in de nabijheid van de onderzoekslocatie (Populierenlaan) bewoningssporen uit het Laat-Neolithicum of Vroege-Bronstijd aangetroffen, voor dit pakket geldt dus een hoge trefkans. Het pakket getijdeafzettingen vormt het maaiveld vanaf de Romeinse Tijd en heeft een middelhoge archeologische trefkans op sporen vanaf de Romeinse Tijd. In die periode werden de strandwal van Voorburg en ook de vlakte van getijde-afzettingen, blijkens de vondsten in de omgeving, intensief bewoond (Forum Hadriani). Tijdens de Middeleeuwen nam de bewoning sterk af en pas in de Nieuwe Tijd vond er in de vlakte weer bewoning plaats op buitenplaatsen, onder andere op de Leeuwenborgh, waar de wijk haar naam aan te danken heeft. Het booronderzoek heeft aangetoond dat de oorspronkelijke bodemopbouw rondom het huis op het plangebied tot 90 à 150 cm

⁴Hier zit een fout in de legenda: het Hollandveen en geërodeerde Hollandveen zijn omgewisseld

–mv sterk verstoord is. Het huis is echter niet onderkelderd, dus de kans is aanwezig dat hier nog intacte archeologische sporen kunnen worden aangetroffen. Verder is de kans klein dat het oud duinzand verstoord is en is de kans op het aantreffen van archeologische sporen uit het Neolithicum/Bronstijd aanwezig. Aan de zuidzijde van het terrein is een recent opgevulde sloot aanwezig. Voor het overige deel van de locatie geldt dat de bodemopbouw nog intact is en er derhalve een middelhoge trefkans op sporen uit de Romeinse Tijd aanwezig is. Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van de gracht van Corbulo op de onderzoekslocatie.

5 Aanbeveling

Voor de onderzoekslocatie bestaat de mogelijkheid dat op een groot deel van het terrein resten uit de Romeinse Tijd aanwezig zijn. Daarnaast zijn er in de ondergrond mogelijk resten uit het Neolithicum/Bronstijd aanwezig. Rondom het huis is de bodem verstoord, maar de verstoring onder het huis is mogelijk minimaal. In overleg met het bevoegd gezag⁵ wordt de aanbeveling gedaan om na de sloop van de huidige woning, conform de KNA 3.1, een proefsleuvenonderzoek uit te voeren. Hierbij kunnen de contouren van de parkeerkelder/funderingen worden aangehouden, zodat de kelder verder kan worden uitgegraven wanneer de twee archeologische vlakken (het niveau onder de bouwvoor en de top van het oude duinzand) zijn bestudeerd. Voor het uitvoeren van een proefsleuvenonderzoek dient een Programma van Eisen (PvE) te worden opgesteld, dat door het bevoegd gezag moet worden goedgekeurd.

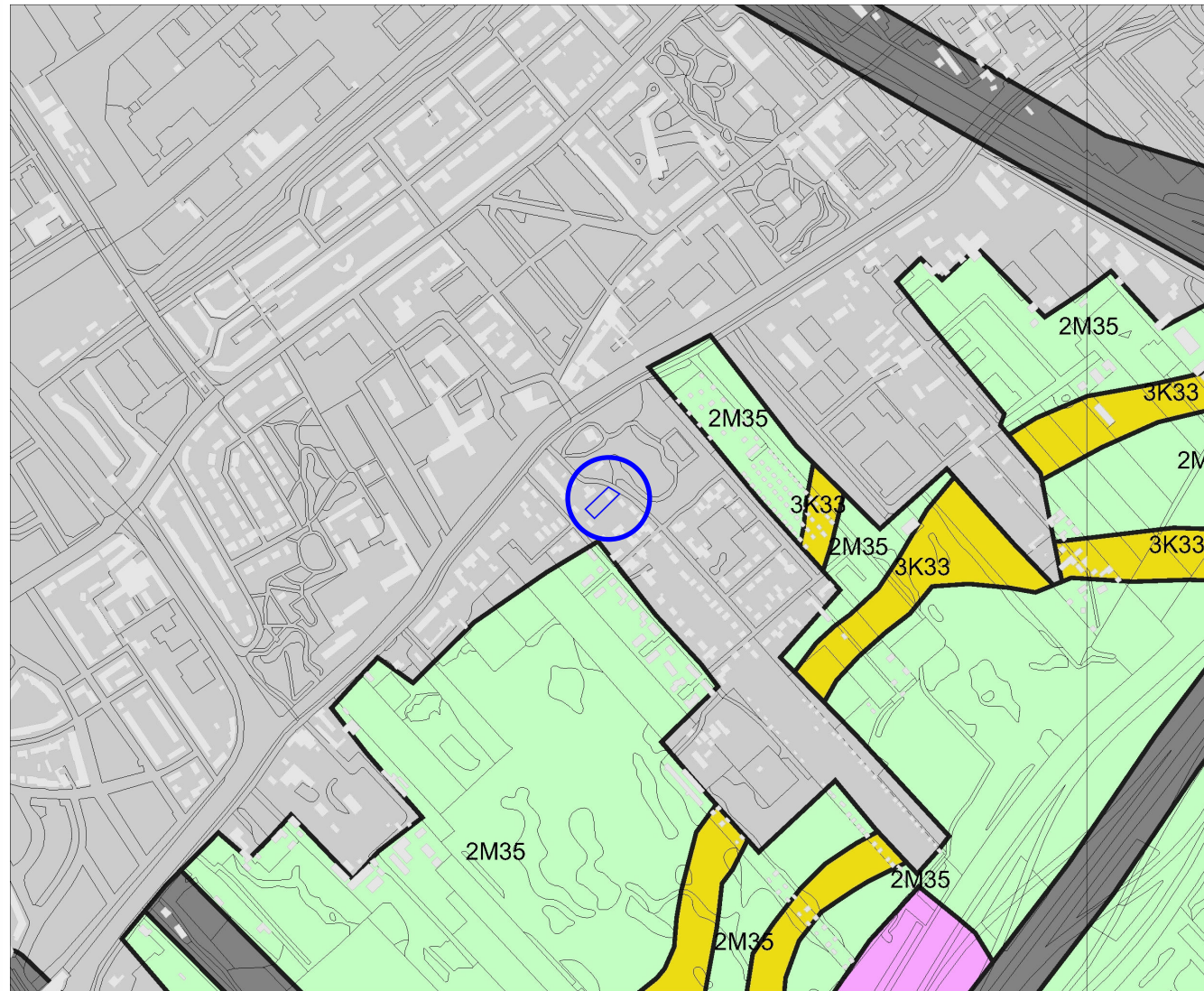
⁵ dhr. M. van Rijn, gemeente Leidschendam-Voorburg en dhr. R. Proos, provincie Zuid-Holland.

Literatuur

- Berendsen, H.J.A., 1998. *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en de geomorfologie*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Derde druk.
- Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.
- Brandt, R.W. et al. (red.), 1992. *ARCHIS. Archeologisch Basis Register, versie 1.0*. Amersfoort.
- Mulder, E.F.J. de et al., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.

27-02-2008

85210 / 453670

Legenda

- HUIZEN
- TOP10 ((c)TDN)
- GEOMORFOLOGIE ((c)Alterra)**
 - Wanden
 - Hoge heuvels en ruggen
 - Terpen
 - Hoge duinen
 - Plateaus
 - Terrassen
 - Plateau-achtige vormen
 - Waaiervormige glooiingen
 - Niet-waaiervormige glooiingen
 - Lage ruggen en heuvels
 - Welvingen
 - Vlakten
 - Laagten
 - Ondiepe dalen
 - Matig diepe dalen
 - Diepe dalen
 - Water
 - Bebouwing
 - Overig (Dijken etc)

0 100 m

Archis2

rijksdienst voor
archeologie,
cultuurlandschap
en monumenten

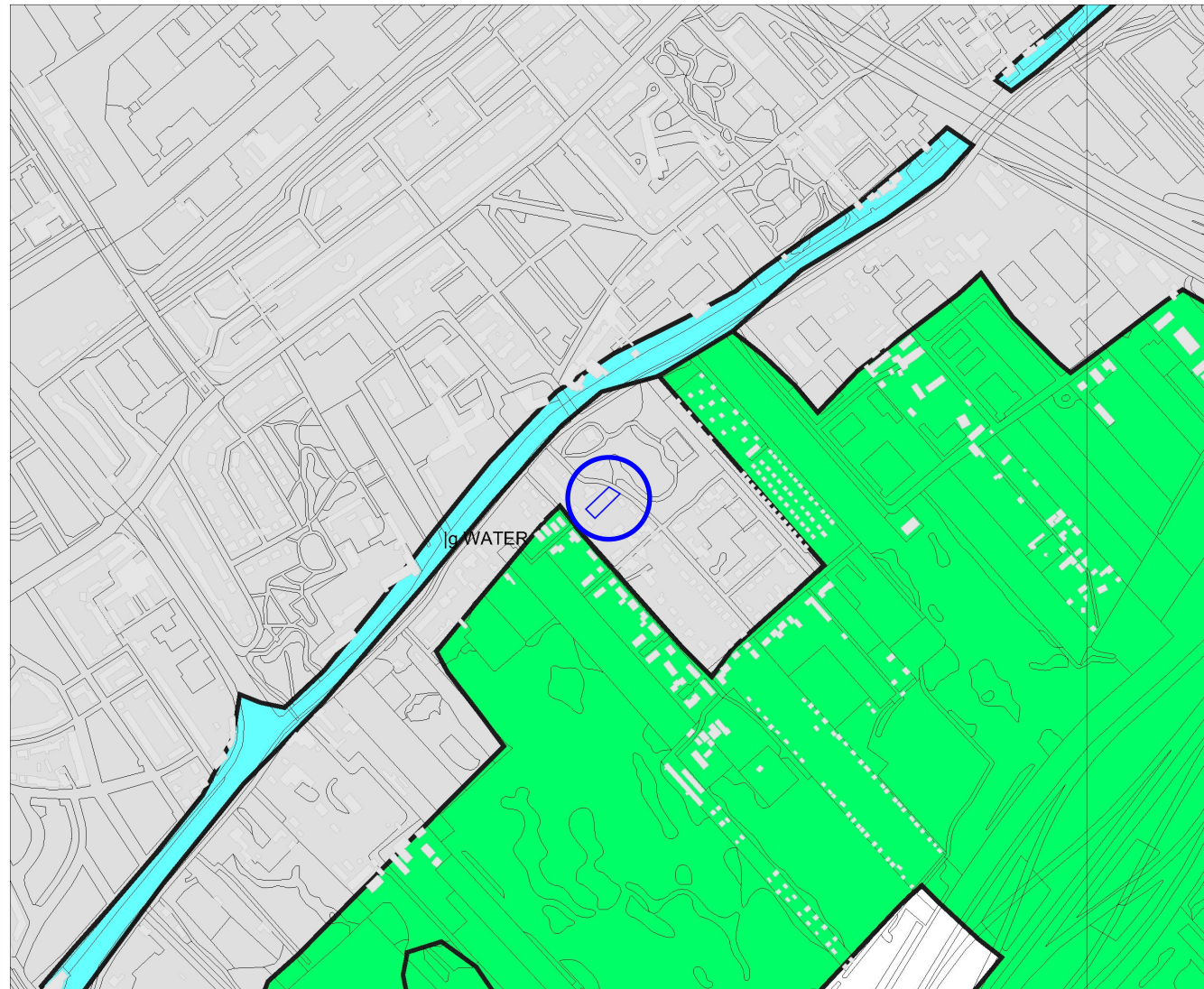

83292 / 452104

Afbeelding 2 Geomorfologische kaart van de onderzoekslocatie (blauw omlijnd en omcirkeld) en omgeving. Bron: Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM)/Archis II.

27-02-2008

85210 / 453670

Legenda

- HUIZEN
- TOP10 ((c)TDN)
- BODEM ((c)Alterra)**
 - Associaties
 - Brikgronden
 - Bebouwing
 - Dijk, bovenlandstrook
 - Dikke eerdgronden
 - Fluviatile afz ouder pleistoceen
 - Groeve, gegraven, mijnstort
 - Kalksteenverweringsgronden
 - Oude rivierkleigronden
 - Overige oude kleigronden
 - Ondiepe keileemgronden
 - Leemgronden
 - Zeekleigronden
 - Mariene afz ouder pleistoceen
 - Niet-gerijpte minerale gronden
 - Oude bewoningsplaatsen
 - Rivierkleigronden
 - Kalkh lutumarme gronden
 - Veengronden
 - Moerige gronden
 - Water, moeras
 - Podzolgronden
 - Kalkloze zandgronden
 - Kalkhoudende zandgronden

0 100 m

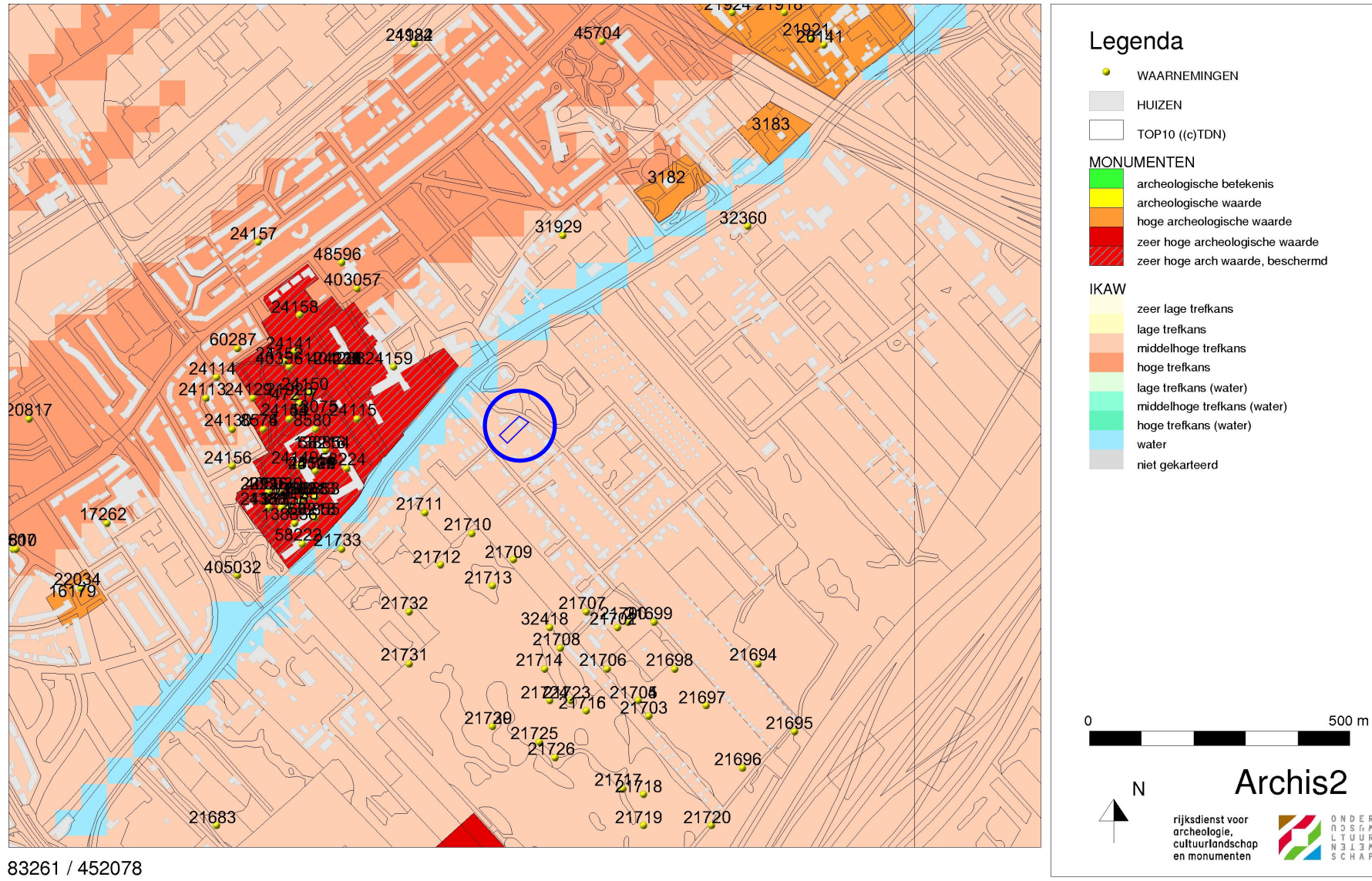
Archis2

rijksdienst voor
archeologie,
cultuurlandschap
en monumenten

83292 / 452104

Afbeelding 3 Bodemkaart van de onderzoekslocatie (blauw omlind en omcirkeld) en omgeving. Bron: Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM)/Archis II.

Afbeelding 4 Archeologische waarden op de onderzoekslocatie (blauw omlijnd en omcirkeld) en in de omgeving. Bron: Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM)/Archis II

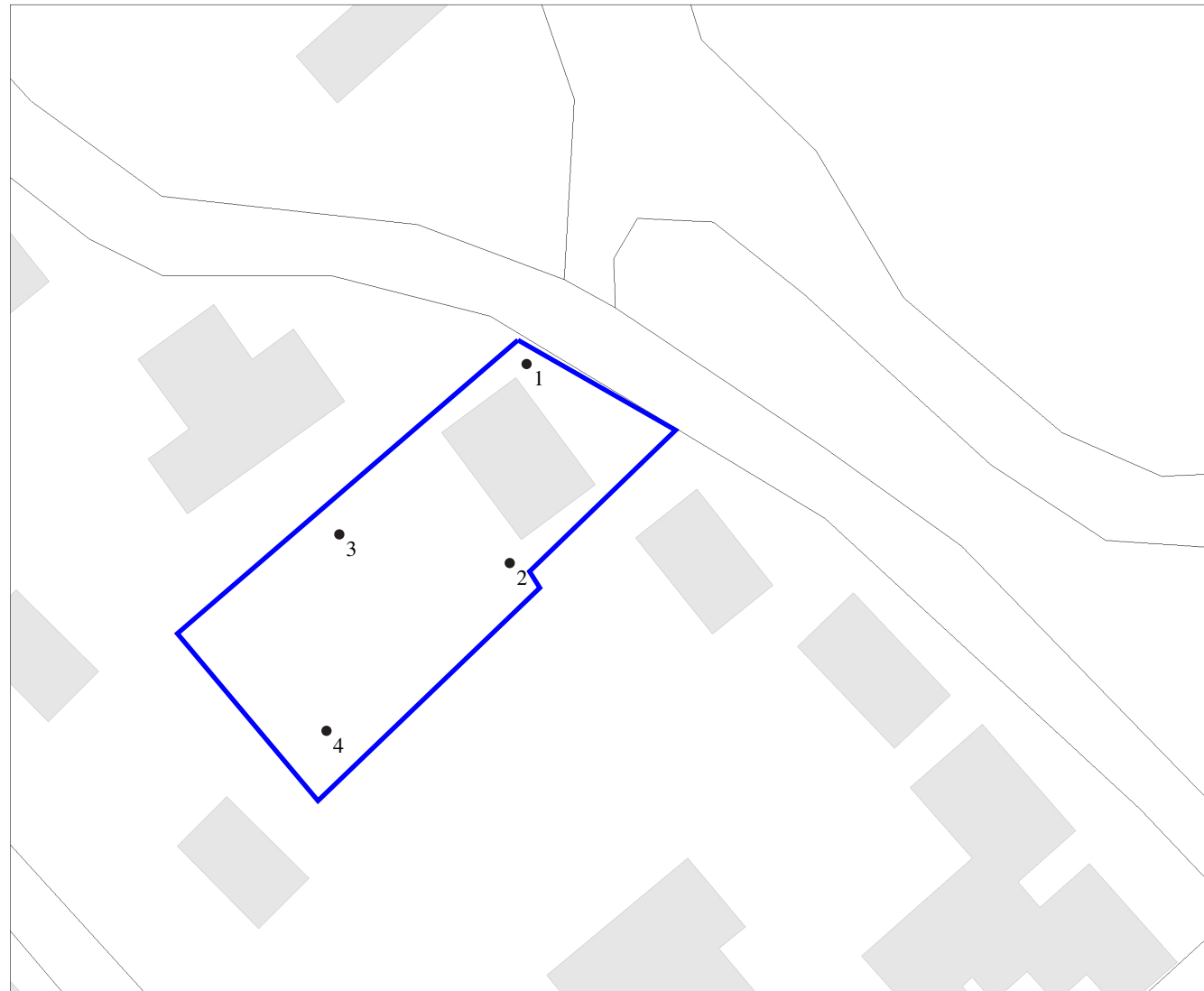
Afbeelding 5 Detailtekening van de Buitenplaats De Leeuwenbergh op de kadastrale kaart uit 1832. De locatie van de onderzoekslocatie is aangegeven met een blauwe cirkel
Bron: www.kich.nl

Afbeelding 6 De onderzoekslocatie (blauwe cirkel) op een topografische kaart uit 1900.
Bron: www.kich.nl

27-02-2008

84319 / 452941

Legenda

- HUIZEN
- TOP10 ((e)TDN)
- Boring

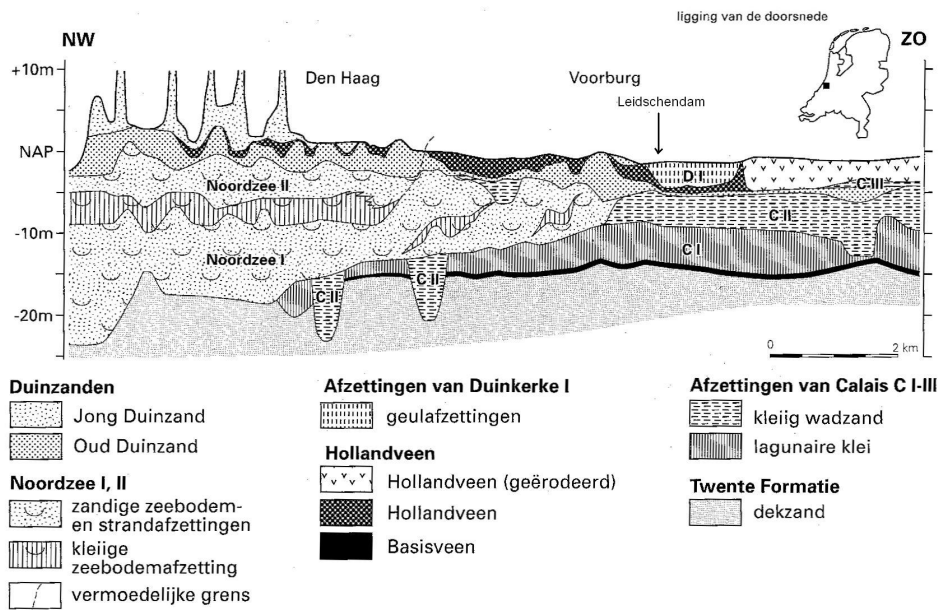
Archis2

rijksdienst voor
archeologie,
cultuurlandschap
en monumenten

84186 / 452833

Afbeelding 7 Locatie van de boorpunten op de onderzoekslocatie (blauw omlijnd). Kaart: W.J.F Thijs.

Figuur 8.17

Doorsnede door het duingebied bij 's-Gravenhage en het daarachter gelegen deel van de kustvlakte (naar Zagwijn 1986).

Afbeelding 8 Geologisch profiel door de kustvlakte bij Den Haag. Bron: (Berendsen 1998)

Bijlage 1 Archeologische Waarnemingen

Een uitdraai van de archeologische waarnemingen in de nabijheid van de onderzoekslocatie, zoals weergegeven in bijlage 4. Bron: RACM/Arcis II

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 24126
Vondstmeidingsnr: 30GZ-3
Objectcode: 83900 / 453000
Coördinaten: ARENTSBURG
Toponiem: Voorburg
Plaats: Leidschenham-Voorburg
Gemeente: ROOY DE / 9999
Provincie: Zuid-Holland
Vinderdatum: RUKSMUSEUM HET KONINKLIJK PENNINGKABINET/ 12-1966
Invoerderdatum: Onbekend / 01-1967
Beschrijverdatum: Onbekend
Verwerving: Onbekend
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof
NAP maatveld: M

Beschrijving

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Romeins
Aantal: 1
Toestand: Onbekend
Materiaal: Messing
Code algemeen: Murt
Code specifiek: sestertius
Datering: Romeinse tijd midden A: 70 - 150 nC - Romeinse tijd midden A: 70 - 150 nC
Toelichting:

Documentatie

Collectie: Toelichting
Beheerder: Niets ingevuld
ROOY DE

Literatuur:

Onbekend
Romeinse Muntvondsten 1966: Voorburg (p. *15)
Nieuwsbulletin van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond
januari 1967

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 24157
Vondstmeidingsnr: 30GZ-3
Objectcode: 83740 / 453240
Coördinaten: PR. MARIANNELAAN NRS. 165, 173 EN 179
Toponiem: Voorburg
Plaats: Leidschenham-Voorburg
Gemeente: Zuid-Holland
Provincie: / 29-01-1983
Vinderdatum: Particulier / 9999
Invoerderdatum: Onbekend / 9999
Beschrijverdatum: Onbekend / 9999
Verwerving: Archeologisch: booronderzoek
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof
NAP maatveld: M

Beschrijving

Serie boringen in percelen, aan de pr. Mariannelaan. Hierbij werden resten van de ringmuur en grachten aangetroffen. De sporen behoren tot de vndpt. Arentsburg. Houwerda vermoedde hier een Romeinse militaire vesting. Dit is hoogst waarschijnlijk onjuist. Tegenwoordig wordt algemeen gedacht, dat sprake is van een grote burgerlijke nederzetting, mogelijk het Forum-Hadriani van de Peutinger kaart. Uit de boringen bleek onder meer dat op een diepte van ca. 130-150 cm heischone zand begint. Hierboven bevindt zich een laag zandergie klei, vaak met veel puin vermengd. Hierin zijn ook muurresten aangetroffen. Daarboven ligt een zandergie bruine laag, ook met puin vermengd. Hier-bovenop bevindt zich een ca. 60 cm dikke bouwvoor.

Vondsten

Complex: Stad
Cultuur: Romeins
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Aardewerk, ondateerbaar
Code specifiek: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Datering: aardewerkfragmenten (Romeins?)
Toelichting:

Complex: Stad
Cultuur: Romeins
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Niet van toepassing
Code algemeen: Gracht
Code specifiek:

Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: op ca. 195 cm diepte werd de gracht aangeboord, gewuld met donkere aarde.

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Stad
Cultuur: Romeins
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Steen
Code algemeen: Muur(restant)
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: op ca. 120 cm bovenkant van muur(tunderings?)restanten.

Complex: Stad
Cultuur: Romeins
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Steen
Code algemeen: Bouwmateriaal
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: laag tussen ca. 100 en 150 cm diepte met veel puin (m.n. kalk en tufsteen).

Documentatie

Type: TEK
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: in CAA-archief.

Collectie

Beheerder: Toelichting

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 24156
Vondstmeidingsnr: 30GZ-3
Objectcode: 83690 / 452810
Coördinaten: EFFATHALAAAN
Toponiem: Voorburg
Plaats: Leidschendam-Voorburg
Gemeente: Zuid-Holland
Provincie: / 19-03-1983
Vinderdatum: Particulier / 9999
Invoerderdatum: Onbekend / 9999
Beschrijver/datum: Onbekend / 9999
Verwerving: Archeologisch: boonderzoek
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof
NAP maatveld: M

Beschrijving

Aantal boringen, in percelen aan de Effathalaan, waarbij sporen vande ringmuur en parallel lopende gracht werden aangetroffen.Boringen verricht op 1983: 19.3, 4.4, 15-10 1984: 10-3De Effathalaan ligt in het terrein van het voormalige landgoed Arensburg, waar Holwerda een Romeinse vesting vermoedde, maar waarvan nu wordt aange-nomen dat er een burgerlijke nedezetting heeft gelegen, mogelijk ForumHadriani.

Vondsten

Complex: Stad
Cultuur: Romeins
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Steen
Code algemeen: Bouwmateriaal
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: laag met veel puin op 70 a 75 cm diepte.

Complex: Stad
Cultuur: Romeins
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Steen
Code algemeen: Muur(restant)
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: bovenkant van muur(tunderings?)resten op ca. 120-150 cm diepte.

Documentatie

Type: TEK
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: in CAA-archief.

Collectie

Beheerder: Toelichting

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 8576
Vondstmeidingsnr: 30GZ-3
Objectcode: 83750 / 452880
Coördinaten: ARENTSBURG
Toponiem: Voorburg
Plaats: Leidschendam-Voorburg
Gemeente: Zuid-Holland / 9999
Provincie: Particulier / 9999
Vinder/datum: Particulier / 9999
Invoerder/datum: Onbekend / 9999
Beschrijver/datum: Niet-archeologisch: onbepaald
Verwerving: Onbekend
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Onbekend
NAP maatveld: M

Beschrijving

MEER GEGEVENS CAA.RCC: DOCUMENTATIERCC: PBA RIJSMUSEUM VOOR OUDHEDEN LEIDEN

Vondsten

Complex: Stad
Cultuur: Romeins
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Aardewerk, gedraaid
Code specifiek: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Toelichting: 'VAATWERK ROM'
Complex: Stad
Cultuur: Romeins
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Aardewerk, handgevoerd
Code specifiek: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Toelichting: 'ROM INHEEMS'

Documentatie

Collectie

Behandler: Toelichting
RIJSMUSEUM VAN OUDHEDEN RMO PBA H1980/12.8

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 8574
Vondstmeldingsnr: 30GZ-3
Objectcode: 83750 / 452880
Coördinaten: ARENTSBURG
Toponiem: Voorburg
Plaats: Leidschendam-Voorburg
Gemeente: Zuid-Holland
Provincie: Particulier / 9999
Vinder/datum: Particulier / 9999
Invoerder/datum: Particulier / 9999
Beschrijver/datum: Onbekend / 9999
Verwerving: Niet-archeologisch: onbepaald
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Onbekend
NAP maatveld: M

Beschrijving

AD 100 TERREIN DIACONESSENHUIS.AD 111 RESP 112 083.85/452.88.RCC: DOCUMENTATIERCC: STUURMAN
WESTERHEEM 14, 174-175 GLASBERGEN HELINIUM 9 79-80

In het kader van het project Update waarnemingen met materiaalcategorie xxx 2006 is ervoor gekozen om aan het complextype Nederzetting geen vondsttype toe te kennen als in de beschikbare documentatie geen melding wordt gemaakt van relevante archeologische correlaten (bijvoorbeeld grondsporen, bouwmetaal, een hoeveelheid scherven, vuurstenen artefacten etc.)

Vondsten

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Onbekend
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Onbekend
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Toelichting:

Documentatie

Collectie

Behandler: Toelichting
Provinciaal Depot voor Bodemvondsten : PBA 1980/12.18 EN 12.4

Literatuur:

GLASBERGEN, W. ET AL.
Settlements of the Vlaardingen culture at Voorschoten and Leidschendam (I) & (II), pp. 3-31, 97-120
Helinium

7 1967

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

STUURMAN, P.
Opgravings- en vondstberichten in het kort. Voorburg (Z.H) (p.174-175).
Westerheem
14 1965

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 24127
Vondstmeidingsnr: 30GZ-3
Objectcode: 83900 / 453000
Coördinaten: ARENTSBURG
Toponiem: Voorburg
Plaats: Leidschenham-Voorburg
Gemeente: Zuid-Holland
Provincie: Particulier / 9999
Vinder/datum: RUKSMUSEUM HET KONINKLIJK PENNINGKABINET/ 12-1966
Invoerder/datum: Onbekend / 01-1967
Beschrijver/datum: Onbekend
Verwerving: Onbekend
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof
NAP maatveld: M

Beschrijving

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Romeins
Aantal: 3
Toestand: Onbekend
Materiaal: Metaal
Code algemeen: Munt
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Toelichting: drie munten zonder determinatie

Documentatie

Collectie

Behoeder: Toelichting
Particulier: Niets ingewild

Literatuur:

Onbekend
Romeinse Muntvondsten 1966: Voorburg (p. *15)
Nieuwsbulletin van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond
Januari 1967

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 24114
Vondstmeidingsnr: 30GZ-3
Objectcode: 83660 / 452980
Coördinaten: HOGEWEIDELAAN
Toponiem: Voorburg
Plaats: Leidschenham-Voorburg
Gemeente: Zuid-Holland
Provincie: Particulier / 9999
Vinder/datum: RUKSMUSEUM HET KONINKLIJK PENNINGKABINET/ 12-1966
Invoerder/datum: Onbekend / 01-1967
Beschrijver/datum: Onbekend
Verwerving: Niet-archeologisch: onbepaald
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof
NAP maatveld: M

Beschrijving

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Romeins
Aantal: 1
Toestand: Onbekend
Materiaal: Koper
Code algemeen: Munt
Code specifiek: as
Datering: Romeinse tijd voeg A: 12 vC - 25 nC - Romeinse tijd voeg B: 25 - 70 nC
Toelichting: Voorzijde Dvus Augustus, keerzijde altaar; RIC p. 94,6

Documentatie

Collectie

Behoeder: Toelichting
Particulier: Niets ingewild

Literatuur:

Onbekend
Romeinse Muntvondsten 1966: Voorburg (p. *15)
Nieuwsbulletin van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond
Januari 1967

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 24113
Vondstmeidingsnr: 30GZ-3
Objectcode: 83640 / 452940
Coördinaten: HOGEWEIDELAAN
Toponiem: Voorburg
Plaats: Leidschenendam-Voorburg
Gemeente: Zuid-Holland
Provincie: Particulier / 05-1966
Vinder/datum: RUKSMUSEUM HET KONINKLIJK PENNINGKABINET/ 12-1966
Invoerder/datum: Onbekend / 01-1967
Beschrijver/datum: Niet-archeologisch: graafwerk
Verwerving: Onbekend
Geomorfologie: Bebouwing/erf/weg/kerkhof
Grondgebruik: M
NAP maatveld: M

Beschrijving

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Romeins
Aantal: 1
Toestand: Onbekend
Materiaal: Messing
Code algemeen: Murt
Code specifiek: sestertius
Datering: Romeinse tijd midden A: 70 - 150 nC - Romeinse tijd midden A: 70 - 150 nC
Toelichting: Voorzijde: Sabina ?, datering: begin 2de eeuw na Chr.

Documentatie

Collectie

Behoeder: Toelichting
Particulier: Niets ingewild

Literatuur:

Onbekend
Romeinse Muntvondsten 1966: Voorburg (p. *15)
Nieuwsbulletin van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond
Januari 1967

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 24115
Vondstmeidingsnr: 30GZ-3
Objectcode: 83930 / 452900
Coördinaten: NABU DOOFSTOMMENINSTITUUT
Toponiem: Valkenburg
Plaats: Leidschenendam-Voorburg
Gemeente: Zuid-Holland
Provincie: Particulier / 06-1966
Vinder/datum: RUKSMUSEUM HET KONINKLIJK PENNINGKABINET/ 12-1966
Invoerder/datum: Onbekend / 01-1967
Beschrijver/datum: Onbekend
Verwerving: Onbekend
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Onbekend
NAP maatveld: M

Beschrijving

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Romeins
Aantal: 1
Toestand: Onbekend
Materiaal: Messing
Code algemeen: Munt
Code specifiek: dupondius
Datering: Romeinse tijd midden A: 70 - 150 nC - Romeinse tijd midden A: 70 - 150 nC
Toelichting: Dupondius van Domitianus (81-96 n. Chr.)

Documentatie

Collectie

Behoeder: Toelichting
Particulier: Niets ingewild

Literatuur:

Onbekend
Romeinse Muntvondsten 1966: Voorburg (p. *15)
Nieuwsbulletin van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond
Januari 1967

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 24151
Vondstmeidingsnr: 30GZ-3
Objectcode: 83760 / 452730
Coördinaten: ARENTSBURG
Toponiem: Voorburg
Plaats: Leidschendam-Voorburg
Gemeente: Zuid-Holland
Provincie: Onbekend / 9999
Vinderdatum: Onbekend / 9999
Invoerderdatum: Onbekend / 9999
Beschrijverdatum: Onbekend / 9999
Verwerving: Indirect: archief
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof
NAP maatveld: M

Beschrijving

Muurresten van ringmuur. Door Holwerda geïnterpreteerd als ommuring van Romeinse militaire vesting. Hoogst waarschijnlijk is hier echter sprake van een burgerlijke nederzetting van enig formaat, mogelijk het forum Hadrian van de peutinger kaart.

Vondsten

Complex: Stad
Cultuur: Romeins
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Steen
Code algemeen: Muur(resant)
Code specifiek: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Datering: restanten van ringmuur (hetzij funderingen, hetzij opgaand muurwerk).
Toelichting:

Documentatie

Type: TEK
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: in CAA-archief

Collectie

Beheerder: Toelichting

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 24150
Vondstmeidingsnr: 30GZ-3
Objectcode: 83840 / 452950
Coördinaten: ARENTSBURG
Toponiem: Voorburg
Plaats: Leidschendam-Voorburg
Gemeente: Zuid-Holland
Provincie: Onbekend / 12-1990
Vinderdatum: Onbekend / 9999
Invoerderdatum: Onbekend / 9999
Beschrijverdatum: Onbekend / 9999
Verwerving: Indirect: archief
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Onbekend
NAP maatveld: M

Beschrijving

Ten costen van de opgravingen van Reuvens en Holwerda gevonden funderings-resten. Ofschoon Holwerda hier een Romeinse militaire vesting vermoedde, is erwaarschijnlijk sprake van een burgerlijke nederzetting, mogelijk het Forum Hadriani van de peutinger kaart.

Vondsten

Complex: Stad
Cultuur: Romeins
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Steen
Code algemeen: Fundering
Code specifiek: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting:

Documentatie

Type: TEK
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: in CAA-archief

Collectie

Beheerder: Toelichting

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 24141
Vondstmeldingsnr: 30GZ-3
Objectcode: 83810 / 453030
Coördinaten:
Toponiem: Voorburg
Plaats: Leidschendam-Voorburg
Gemeente: Zuid-Holland
Provincie: / 9999
Vinder/datum: Onbekend / 9999
Invoerder/datum: Onbekend / 9999
Beschrijver/datum: Onbekend / 9999
Verwerving: Onbekend
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Onbekend
NAP maatveld: M

Beschrijving

Zie voor afbeelding van gelijksoortig exemplaar Gallia 30 (1972), p. 423.IIa en van Buchem, H.J., (1941), De fibulae van Nijmegen deel 1, pl. XV, 14De hier vermelde coördinaten zijn van de schijffibula. De coördinaten van het knoopje en het gewichtje wijken iets af: knoopje: x: 83.81 y: 453.01gewichtje: x: 83.78 y: 453.05

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Romeins
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Metaal
Code algemeen: Schijffibula
Code specifiek: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Datering: met glasresta en glasresten.
Toelichting:
Complex: Onbekend
Cultuur: Romeins
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Metaal
Code algemeen: Knoop
Code specifiek: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Datering:
Toelichting:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Onbekend
Cultuur: Romeins
Aantal: 1
Toestand: Onbekend
Materiaal: Metaal
Code algemeen: Gewicht
Code specifiek: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Datering:
Toelichting:

Documentatie

Type: TEK
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: in CAA-archief.

Collectie

Beheerder: Toelichting
Particulier: Niets ingevuld

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 24124
Vondstmeldingsnr: 30GZ-3
Objectcode: 83900 / 453000
Coördinaten: DIACONESSENHUIS
Toponiem: Voorburg
Plaats: Leidschendam-Voorburg
Gemeente: Zuid-Holland
Provincie: STUURMAN / 25-10-1965
Vinderdatum: INSTITUUT VOOR PRE- EN PROTOHISTORIE A.E. VAN GIFFEN / 1965
Invoerderdatum: GROENMAN-VAN WAA TERINGE / 02-1966
Beschrijver/datum: Archeologisch: onbepaald
Verwerving: Strandwal
Geomorfologie: Bebouwing/erf/weg/kerkhof
Grondgebruik: M
NAP maatveld: M

Beschrijving

In 1965 heeft het IPP een verkenning uitgevoerd naar resten van eennederzetting van de Vlaardingen-cultuur in een bouwput van hetDiaconessenhuis te Voorburg. De vondsten, aardewerk, vuursteen, dierbottenen kiezen, kwamen te voorschijn uit een ca 8 cm dikke grijze laag, gelegenop een voormalige strandwal en bedekt door een veenlaag. Uit (de grijzelaag) en het veen werden monsters t.b.v. paleontologisch onderzoek en 14C-datering genomen. Bovenin de bouwput werd veel Romeins puin gevonden,zie waarnemingsnummers 24122 en 24123,(naar Groenman-van Waateringe 1966)

Vondsten

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Vlaardingen-cultuur
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Vlaardingen-aardewerk
Datering: Neolithicum midden B: 3400 - 2850 vC - Neolithicum laat A: 2850 - 2450 vC
Toelichting:

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Vlaardingen-cultuur
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Vuursteen
Code algemeen: Schrabber
Datering: Neolithicum midden B: 3400 - 2850 vC - Neolithicum laat A: 2850 - 2450 vC
Toelichting:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Vlaardingen-cultuur
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Vuursteen
Code algemeen: Afslag
Datering: Neolithicum midden B: 3400 - 2850 vC - Neolithicum laat A: 2850 - 2450 vC
Toelichting:

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Vlaardingen-cultuur
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Bot, dierlijk
Code algemeen: Onbekend
Datering: Neolithicum midden B: 3400 - 2850 vC - Neolithicum laat A: 2850 - 2450 vC
Toelichting:

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Vlaardingen-cultuur
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Gebitslelement/tand/kies
Code algemeen: Neolithicum midden B: 3400 - 2850 vC - Neolithicum laat A: 2850 - 2450 vC
Datering: Neolithicum midden B: 3400 - 2850 vC - Neolithicum laat A: 2850 - 2450 vC
Toelichting:

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Vlaardingen-cultuur
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Organisch plantaardig
Code algemeen: Pollen/stufmeel
Datering: Neolithicum midden B: 3400 - 2850 vC - Neolithicum laat A: 2850 - 2450 vC
Toelichting:

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Vlaardingen-cultuur
Aantal: 1
Toestand: Onbekend
Materiaal: Organisch
Code algemeen: Onbekend
Datering: Neolithicum midden B: 3400 - 2850 vC - Neolithicum laat A: 2850 - 2450 vC
Toelichting: 14C-datering

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Nederzetting, onbezaaid
Cultuur: Vlaardingen-cultuur
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Vlaardingen-bakplaat
Code specifiek:
Datering: Neolithicum: midden B: 3400 - 2850 vC - Neolithicum laat A: 2850 - 2450 vC
Toelichting: in uitgeworpen grond gevonden, D: zigzag en pufjes (NKNOB 1966)

Complex: Stad
Cultuur: Romeins
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Toelichting:

Complex: Stad
Cultuur: Romeins
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Glas
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Toelichting:

Complex: Stad
Cultuur: Romeins
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Dakpan
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
Toelichting: veel Romeins puin

Documentatie

Collectie

Behandler

Toelichting

Literatuur:

STUURMAN, P.
Opgravings- en vondstberichten in het kort. Voorburg (Z.H) (p.174-175).
Westerheem

14

1965

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

GROENMAN-VAN WAAATERINGE, W.
Archeologisch Nieuws. Voorburg (*17-18).
Nieuwsbulletin van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond
65
1966

GROENMAN-VAN WAAATERINGE, W. EN P. STUURMAN
Archeologisch nieuws. Voorburg (*101-102).
Nieuwsbulletin van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond
65
1966

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 24213
Vondstmeidingsnr: 30GZ-3
Objectcode: 83900 / 453000
Coördinaten: DIACONESSENHUIS
Toponiem: Voorburg
Plaats: Leidschenendam-Voorburg
Gemeente: Zuid-Holland
Provincie: / 9999
Vinderdatum: GROENMAN-VAN WAATERINGE/ 09-1966
Invoerderdatum: GROENMAN-VAN WAATERINGE/ 10-1966
Beschrijver/datum: Onbekend
Verwerving: Onbekend
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof
NAP maatveld: M

Beschrijving

Versierd fragment van een bakplaat van de Vlaardingen-cultuur. Dikte ca. 1,4 cm, geschatte diameter 27-30 cm; grijs tot okerkleurig. Versiering: kwarts en aardewerk. De versiering bestaat uit een langs derand lopende zigzaglijn, en 5 met een puntig stokje ingestoken pufjes, die een deel van een boog (cirkel?) vormen, waarbinnen drie grooifijntjes. Deze schaal representeert hiermee een combinatie van 2 tot nu toe reeds bekende, maar gescheiden voorkomende versieringsmotieven. (zie J.A. Bakker, 1962, p. 218-219, Fig. 12.4, in: Regteren Altena, J.F., van et al., 1962-1963, Helinium II-III en Bakker 1c, fig. 12.5,6,7).

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Vlaardingen-cultuur
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Vlaardingen-bakplaat
Code specifiek: Neolithicum midden B: 3400 - 2850 vC - Neolithicum laat A: 2850 - 2450 vC
Datering: zie beschrijving.
Toelichting:

Documentatie

Collectie: Toelichting
Literatuur: Onbekend
Archeologisch nieuw: Zuid-Holland, Voorburg, (p. *101, 102)
Nieuwsbulletin van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond
1966

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 31929
Vondstmeidingsnr: 30GZ-127
Objectcode: 84325 / 453252
Coördinaten: SCHOOLSTRAAT
Toponiem: Voorburg
Plaats: Leidschenendam-Voorburg
Gemeente: Zuid-Holland
Provincie: / 9999
Vinderdatum: Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland/ 1980
Invoerderdatum: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek/ 1992
Beschrijver/datum: HESSING / 9999
Verwerving: Archeologisch: opgraving
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof
NAP maatveld: M

Beschrijving

Archeologische Werkgroep Voorburg
Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Onbekend
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek: Middelste eeuw laat: 1050 - 1500 nC - Middelste eeuw laat: 1050 - 1500 nC
Toelichting:

Documentatie

Complex: Perceleering/verkeveling
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Onbekend
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek: Middelste eeuw laat: 1050 - 1500 nC - Middelste eeuw laat: 1050 - 1500 nC
Datering: Middelste eeuw laat: 1050 - 1500 nC - Middelste eeuw laat: 1050 - 1500 nC
Toelichting:

Documentatie

Type: XXX
Beheerder: OLYSLAGER, C.; NACHTGAALLAAN 13, BUSSUM
Toelichting:

Collectie

Beheerder: Toelichting
Onbekend: Niets ingevuld

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

W.A.M.HESSING
Voorburg (p. 187)
Jaarverslag van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
1990
1991

HESSING, W.A.M.
Archeologische kroniek van Holland over 1992. II Zuid-Holland. Voorburg (p.365).
Holland, regionaal-historisch tijdschrift
25-6
1993

HESSING, W.A.M.
Voorburg 2 (p. 186)
Jaarverslag van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
1992
1993

W.A.M.HESSING
Archeologische Kroniek van Zuid-Holland 1990: Voorburg-Schoolstraat (p. 365)
Holland, regionaal-historisch tijdschrift
23/6
1991

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 17262
Vondstmeidingsnr: 30GZ-50
Objectcode: 83450 / 452700
Toponiem: ALEXANDERLAAN
Plaats: Rijswijk
Gemeente: Rijswijk
Provincie: Zuid-Holland
Vinder/datum: Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland/ 23-06-1988
Invoerder/datum: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek/ 06-1988
Beschrijver/datum: HESSING / 06-1988
Verwerving: Archeologisch: opgraving
Geomorfologie: Strandwal
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof
NAP maatveld: M

Beschrijving

AWN werkgroep Rijswijk

Vondsten

Complex: Veerwinning
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: N.v.t.
Materiaal: Niet van toepassing
Code algemeen: Grondspoor/grondverkleuring
Code specifiek: Nieuwe tijd: 1500 - 1950 - Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Toelichting:

Documentatie

Type: XXX
Beheerder: Particulier
Toelichting:

Collectie

Beheerder: Toelichting
ARCHEOLOGISCHE WERKGROEP Niets ingevuld

Literatuur:

J.M.KOOT
Rapport waarneming Rijswijk-Alexanderlaan. AWR Werkrapporten
2
1989
D.P.HALLEWAS
Archeologische Kroniek van Zuid-Holland 1988: Rijswijk: Alexanderlaan (p.328)
Holland, regionaal-historisch tijdschrift
21/6
1989

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 22034
Vondstmeldingsnr: 30GZ-169
Objectcode: 83400 / 452575
Coördinaten: WIJK LEEUWENDAAL
Toponiem: Rijswijk
Plaats: Rijswijk
Gemeente: Zuid-Holland
Provincie: ARCHEOLOGISCHE WERKGROEP / 19-10-1991
Vinder/datum: Koot / 15-10-1991
Invoerder/datum: HESSING / 10-1991
Beschrijver/datum: Archeologisch: opgraving
Vererving: Strandwal
Geomorfologie: Bebouwing/erf/weg/kerkhof
Grondgebruik: M
NAP maatveld: M

Beschrijving

Archeologische waarneming door Archeologische Werkgroep Rijswijk tijdens herbestrating. Lokalisering klooster Nazareth uit 15e-16e eeuw.

Normen van de twee Vlaardingse Kloosters Sint Cecilia en Sint Margriet verkrijgen in 1466 toestemming van respectievelijk het bisdom Utrecht en graaf Philips de Goede om zich in Rijswijk te vestigen. Ze betrekken een particuliere woning op het grondgebied van het huidige Leeuwardaal en het klooster krijgt de naam Orze Lieve Vrouwe van Nazareth. In 1492 geeft de eigenaar van de grond, Lodewijk van Leeftael, 10 morgen (8½ ha) in eeuwige erfpacht aan het klooster, waanvoor jaarlijks 30 Hollandse ponden en 2 goede kazen van eigen fabricaat moeten worden betaald. De eigen productie van kaas duidt erop dat er destijds melkvee graasde in de wijk. In de daarop volgende decennia breidt het grondgebied van het klooster zich uit tot de volledige huidige wijk plus een klein deel van Voorburg. De korenmolen, die aan de Vliet staat op de hoogte van de huidige Molenaan, behoort evenwel niet bij het klooster.

Het klooster raakt na de reformatie, in de tweede helft van de 16e eeuw, in verval. Het aantal monnen loopt terug en in 1558 wordt het klooster verlaten. Het liegstaande klooster wordt in 1566 tijdens de Beeldenstorm geplunderd, en in 1573 wordt het afgebroken op last van Willem van Oranje. De kerkelijke goederen in Holland worden in beslag genomen door de prinselijke macht, die op die manier in bezit komt van het grondgebied Leeuwardaal. De erfpacht van de grond was in 1560 in handen gekomen van de Ambachtsheer van Rijswijk.

In het kader van het project Update waarnemingen met materiaalcategorie onbekend 2006/2007 is ervoor gekozen om aan het complextype Religie geen vondstype toe te kennen als in de beschikbare documentatie geen melding wordt gemaakt van relevante archeologische correlaten (bijvoorbeeld grondsporen, bouwmetaal, fundering etc.).

Vondsten

Complex: Klooster(complex)
Cultuur: Onbekend
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Onbekend
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek: Middelleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC - Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Datering: klooster Nazareth
Toelichting:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Documentatie

Collectie

Beheerder

Literatuur:

Toelichting

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 23936
Vondstmeldingsnr: 30GZ-166
Objectcode: 83760 / 452760
Coördinaten: PARK ARENTSBURG
Toponiem: Voorburg
Plaats: Leidschendam-Voorburg
Gemeente: Zuid-Holland
Provincie: Particulier / 24-01-1994
Vinderdatum: Particulier / 24-01-1994
Invoerderdatum: HESSING / 24-01-1994
Beschrijver/datum: Niet-archeologisch: metaaldetector
Verwerving: Strandwal
Geomorfologie: Grasland/weideland
Grondgebruik: M
NAP maatveld:

Beschrijving

Vondsten

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Metaal
Code algemeen: Sleutel (onderdeel)
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd vroeg: 12 vC - 70 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting:

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Brons
Code algemeen: Scheermes
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd vroeg: 12 vC - 70 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: met hanovet in de vorm van zittend leeuwje

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Metaal
Code algemeen: Ring
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: ringsleutel

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 4
Toestand: Compleet
Materiaal: Zilver
Code algemeen: Munt
Code specifiek: denarius
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting:

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 2
Toestand: Compleet
Materiaal: Brons
Code algemeen: Munt
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting:

Documentatie

Collectie

Beheerder

Literatuur:

Toelichting

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 22115
Vondstmeldingsnr: 30GZ-166 / 452760
Objectcode: 83760 / 452760
Coördinaten: PARK ARENTSBURG
Toponiem: Voorburg
Plaats: Leidschendam-Voorburg
Gemeente: Zuid-Holland
Provincie: Particulier / 02-1993
Vinderdatum: Particulier / 19-02-1993
Invoerderdatum: HESSING / 1993
Beschrijver/datum: Niet-archeologisch: metaaldetector
Verwerving: Strandwal
Geomorfologie: Grasland/weideland
Grondgebruik: M
NAP maatveld: M

Beschrijving

Vondsten gedaan na het afgraven van het rijpad ibv van de bodemsaneringdoor het park naar het speelterrein van Effatha.

Vondsten

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Lood
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting: Ioden schijf, functie en datering onduidelijk

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Brons
Code algemeen: Gordel/riem (onderdeel)
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting: mogelijk gordelhaak met inscriptie G->Iwsch niet Romeins

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Brons
Code algemeen: Knoop
Code specifiek:
Datering: Nieuwe tijd C: 1850 - 1950 - Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Tin of lood-tin legering
Code algemeen: Lepel
Code specifiek:
Datering: Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC - Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting: versierd

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Zilver
Code algemeen: Munt
Code specifiek: denarius
Datering: Romeinse tijd vroeg: 12 vC - 70 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: E: Nero

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 2
Toestand: Compleet
Materiaal: Messing
Code algemeen: Munt
Code specifiek: sestertius
Datering: Romeinse tijd vroeg: 12 vC - 70 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: E: onbepaald

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Brons
Code algemeen: Paardtuig (onderdeel)
Code specifiek: phalera/ronde sierschijf
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting:

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Brons
Code algemeen: Beeld/vrijstaande sculptuur
Code specifiek: godheid/god/godin
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: fragm met de voeten van een godheid staande op een massieve bol.....

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: IJzer
Code algemeen: Paardetuig (onderdeel)
Code specifiek: beslag
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: grote bolkopnagel

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: IJzer
Code algemeen: Spijker/(klink)nagel
Code specifiek: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting:

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Brons
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek: beslag
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting:

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Zilver
Code algemeen: Munt
Code specifiek: denarius
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: E.: Vespasianus

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Zilver
Code algemeen: Munt
Code specifiek: denarius
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: E.: Marcus Aurelius

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Zilver
Code algemeen: Munt
Code specifiek: denarius
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: E.: wsch Julia Scaenias (Elagobalus)

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Koper
Code algemeen: Munt
Code specifiek: as
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: E.: Nerva

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Messing
Code algemeen: Munt
Code specifiek: sestertius
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: E.: Marcus Aurelius

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 2
Toestand: Compleet
Materiaal: Messing
Code algemeen: Munt
Code specifiek: sestertius
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: E.: Trajanus

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Messing
Code algemeen: Munt
Code specifiek: sestertius
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: E.: Hadrianus

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 3
Toestand: Compleet
Materiaal: Messing
Code algemeen: Munt
Code specifiek: sestertius
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: E: Lucilla

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Brons
Code algemeen: Mes (onderdeel)
Code specifiek: vleesmes
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: D: handgreep in de vorm van paardehoofd, vgl fig.br.Nijmegen cat.nr. 163

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Fibula/mantelspeld
Code algemeen: kniefibula
Code specifiek: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting:

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: IJzer
Code algemeen: Spijker/(klink)nagel
Code specifiek: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Datering: grote nagel met loden kop met vier verstevigingen: poort-beslag?
Toelichting:

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Brons
Code algemeen: Fibula/mantelspeld
Code specifiek: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Datering: D: Naaldhouder in de vorm van een paardekop?
Toelichting:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Brons
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Datering: langwerpig staafje, mgl weeggewicht
Toelichting:

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Brons
Code algemeen: Hanger
Code specifiek: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Datering: in de vorm van een klein klokje/belletje
Toelichting:

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Terra sigillata kom/schaal
Code specifiek: Dragendorff 37, Midden-Oostgallisch
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: D: scene

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Brons
Code algemeen: Hanger
Code specifiek: medaille/medaillon
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: D: militair insigne met versiering in de vorm van een Medusaakop

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Brons
Code algemeen: Anuleet/talisman
Code specifiek: phallus
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: V: mogelijk combinatie van hanger met onderarm en phallus, slecht overgele.

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex:
Cultuur: Stad
Aantal: Niet van toepassing
1
Toestand: Compleet
Materiaal: Brons
Ring
Code algemeen:
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: P.: wsch Romeins

Complex:
Cultuur: Stad
Aantal: Niet van toepassing
1
Toestand: Compleet
Materiaal: Brons
Beeld/vrijstaande sculptuur
godheid/god/godin
Code algemeen:
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: Mercurius/vergeelijk Mercurius van Dalfsen

Complex:
Cultuur: Stad
Aantal: Niet van toepassing
1
Toestand: Compleet
Materiaal: Brons
Code algemeen:
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: V.: eerder handvat van kist (met eikelmoef)

Complex:
Cultuur: Stad
Aantal: Niet van toepassing
1
Toestand: Compleet
Materiaal: Zilver
Munt
Code algemeen:
Code specifiek:
Datering: antoninianus
Romeinse tijd midden B: 150 - 270 nC - Romeinse tijd midden B: 150 - 270 nC
Toelichting: E.: Valerianus I

Complex:
Cultuur: Stad
Aantal: Niet van toepassing
1
Toestand: Compleet
Materiaal: Zilver
Munt
Code algemeen:
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden B: 150 - 270 nC
Toelichting: E.: Marcus Aurelius

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex:
Cultuur: Stad
Aantal: Niet van toepassing
1
Toestand: Compleet
Materiaal: Zilver
Munt
Code algemeen:
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd vroeg: 12 v.C. - 70 nC - Romeinse tijd vroeg: 12 v.C. - 70 nC
Toelichting: E.: wsch Claudius maar bijzonder type

Documentatie
Type: FOT
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:
Type: DIA
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Collectie
Beheerder: Toelichting
Particulier: Niets ingevuld

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 22116
Vondstmeldingsnr:
Objectcode: 30GZ-166 / 452760
Coördinaten: PARK ARENTSBURG
Toponiem: Voorburg
Plaats: Leidschendam-Voorburg
Gemeente: Zuid-Holland
Provincie: / 02-1993
Vinder/datum: Particulier / 19-02-1993
Invoerder/datum: Particulier / 22-04-1993
Beschrijver/datum: HESSING / 22-04-1993
Verwerving: Niet-archeologisch: metaaldetector
Geomorfologie: Stuwwal
Grondgebruik: Grasland/weideland
NAP maatveld: M

Beschrijving

Vondsten

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Brons
Code algemeen: Scharnier(cilinder)
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting: GROOT FRAGMENT

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Lood
Code algemeen: Gewicht
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd vroeg: 12 vC - 70 nC - Romeinse tijd laat: 270 - 450 nC
Toelichting: D: OVAAL GEWICHTJE MET OP VZ CIRKEL VERD IN 7 PUNTEN; KZ RAS TER

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Brons
Code algemeen: Spijker(klink)nagel
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd laat: 270 - 450 nC
Toelichting: KLINKNAGEL VOOR LEERBESLAG ROND MET ENIGZINS SPITSE KOP

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 2
Toestand: Compleet
Materiaal: Koper
Code algemeen: Munt
Code specifiek: as
Datering: Romeinse tijd vroeg: 12 vC - 70 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: E: ONDETERMINEERBAAR

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 2
Toestand: Compleet
Materiaal: Zilver
Code algemeen: Munt
Code specifiek: denarius
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: E: ANTONINUS PIUS

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Brons
Code algemeen: Fibula/mantelspeld
Code specifiek: kniefibula
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting:

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Brons
Code algemeen: Gewicht
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: STAAPJE MOGELIJK MUNTGEWICHTJE

Complex: Stad
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 2
Toestand: Compleet
Materiaal: Zilver
Code algemeen: Munt
Code specifiek: denarius
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC - Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: E: MARCUS AURELIUS

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex:
Cultuur: Stad
Aantal: Niet van toepassing
1
Toestand: Compleet
Materiaal: Messing
Code algemeen: Munt
Code specifiek: sestertius
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: E: TRAJANUS

Complex:
Cultuur: Stad
Aantal: Niet van toepassing
1
Toestand: Compleet
Materiaal: Messing
Code algemeen: Munt
Code specifiek: sestertius
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: E: ONDETERMINEERBAAR

Complex:
Cultuur: Stad
Aantal: Niet van toepassing
1
Toestand: Compleet
Materiaal: Zilver
Code algemeen: Munt
Code specifiek: denarius
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: E: VESPASIANUS

Complex:
Cultuur: Stad
Aantal: Niet van toepassing
1
Toestand: Fragment
Materiaal: Messing
Code algemeen: Munt
Code specifiek: sestertius
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: E: HADRIANUS

Complex:
Cultuur: Stad
Aantal: Niet van toepassing
1
Toestand: Fragment
Materiaal: Brons
Code algemeen: Emmer
Code specifiek: beslag
Datering: Romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
Toelichting: D: APPLIQUE VOOR HENGSEL BEVESTIGING IN DE VORM VAN EEN SILENUSKOP

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex:
Cultuur: Stad
Aantal: Niet van toepassing
1
Toestand: Fragment
Materiaal: Brons
Code algemeen: Fibula/mantelspeld
Code specifiek: ogenfibula
Datering: Romeinse tijd vroeg: 12 v.C. - 70 nC - Romeinse tijd vroeg: 12 v.C. - 70 nC
Toelichting:

Complex:
Cultuur: Stad
Aantal: Niet van toepassing
1
Toestand: Compleet
Materiaal: Zilver
Code algemeen: Munt
Code specifiek: denarius
Datering: Romeinse tijd vroeg B: 25 - 70 nC - Romeinse tijd vroeg B: 25 - 70 nC
Toelichting: E: NERO

Documentatie

Collectie

Beheerder

Toelichting

Literatuur:

Bijlage 2 Archeologische Monumenten

Een uitdraai van de archeologische monumenten in de nabijheid van de onderzoekslocatie, zoals weergegeven in bijlage 4. Bron: RACM/Arcis II

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr: 3075
CMA-nr: 30G - 001
Status: Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd
Toponiem: Arentsburg; Arentsburglaan; Effatha
Plaats: Voorburg
Gemeente: Leidschendam-Voorburg
Provincie: Zuid-Holland
Coördinaten: 83908 / 452904
Terreinbeheerder: Diverse eigenaren
Rijksmonumentnr.: 508083
Gemeentnr.: 1
Kadasterregistratienr.:
Kadasterdeel_nr.:

Oppervlakte: 118.660 m2

Complexen

Complextypen
Stad

Begindatering	Einddatering
ROM	ROM

Beschrijving

Het betreft een terrein waarin sporen van bewoning uit het Neolithicum, IJzertijd en de Romeinse tijd. Terrein met de resten van de stad 'Forum Hadrian' uit de Romeinse Tijd. Het monument strekt zich uit op een strandwal in een voormalig getijdengebied. De bodemgesteldheid betreft zand en klei. De bouwvoor is gesteld op 30 cm. De archeologische sporen bevinden zich op verschillende dieptes

Divers:

Dit terrein bestond eerst uit twee terreinen: 30G-1 en 30G-46.
Op 30-10-1997 zijn deze terreinen samengevoegd.
CAA: 30GZ-3, 4, 44, 45.
MK 1980: (3)
CAA: 30GZ-3, 4, 166.
Waarnemingsnr.: 8580, 22115, 22116, 23936, 24108-24112, 24115, 24117-24119, 24121-24127, 24129, 24139, 24141, 24143, 24144, 24149-24155, 24158, 24159.

Toelichting omschrijving:

De nederzetting was gelegen op de oostrand van een strandwal.
Vanaf de Late IJzertijd tot in de eerste eeuw bevond zich ter plaatse een inheemse nederzetting. Aan het eind van de eerste eeuw ontstaat een nieuwe nederzetting, mogelijk in de vorm van een wgdorp.
Deze nederzetting groeide in de tweede helft van de tweede eeuw uit tot een grote nederzetting voorzien van een palissade, die aan het einde van de tweede eeuw/begin derde eeuw wordt vervangen door een stenen omwalling. De houten gebouwen werden vanaf het midden van de tweede eeuw deels vervangen door een stenen omwalling. De bestond uit een aantal wijken, die gescheiden werden door nauwe straten, waarlangs de woonhuizen, bedrijven en publieke gebouwen lagen. De groei van de stad ging door tot omstreeks 270, waarna het belang terugliep, maar tot in de vierde eeuw bleef Forum Hadriani bevoond. De omvang van de stad gedurende de bloeiperiode wordt op 13,5 geschat. Forum Hadriani kreeg in 120 marktrecht. In 162 werd de stad Municipium. Forum Hadriani was tevens in bestuurlijk en administratieve zin "hoofdstad" van de civitas van de Cananefaten.
De resten van Forum Hadriani liggen op verschillende dieptes.

Onderzoek:

Opgravingen (1826-1830 en 1900-1917, RMO)
1827-1833: C.J. Reuvs
1966: ROB
Proefopgraving (ROB, 1984)

Uitgebreide Rapportage Monumenten

1984-1987: AWV
1985: ROB
1987: ROB
1988: ROB
1992: ROB

Visuele inspecties:

1965: ROB
1965: dhr. Halbertsma
1965/66: ROB, A. buisman, 3 inspecties
1987: AWV
2000: ROB

Boringen:

1909: RMOReuvs, Holwerda
1983: AWV
1989: AWV. Boring in het monument Forum Hadriani (Arch.Werkgroep Voorburg, 1989)
2000: RAAP
2001: RAAP

Documentatie Livelink:

In Livelink is een foto toegevoegd uit 1953 waarop een rieleringssleuf te zien is in de Arentsburglaan. De foto is door W. de Jonge aangeleverd en is afkomstig uit het gedenkboek van Effatha uit 1988.

In het kader van het AMR-project is het monument op 23 april 2004 bezocht. Voor nadere informatie zie Livelink en/of dossier.

Documentatie

Type:	KRA
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	vele krantenartikelen
Type:	VER
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	boringen 1989 door Arch.Werkgroep Voorburg
Type:	XXX
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	Folder gem. Voorburg
Type:	BRF
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	F. Simons aan Buisman, d.d. 11-9-1992
Type:	VER
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	voorbereidend rapport aanvullend onderzoek 1992?

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Type:	VER
Beheerder:	ARCHEOLOGISCHE WERKGROEP DE MOTTE
Toelichting:	rapport mbt aanleg speeltuintje
Type:	KRT
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	Kadastrale kaart schaal 1:1000
Literatuur	
Holwerda, J.H.	
Arentsburg, Een Romeins militair vooystation bij Voorburg	
1923	
GLASBERGEN, W. ET AL.	
Settlements of the Vlaardingen culture at Voorschoten and Leidschendam (I) & (II), pp. 3-31, 97-120	
Hellinium	
7	
1967	
HALLEWAS, D.	
Jaarverslag van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek	
1986	
D.P.HALLEWAS	
Archeologische Kroniek van Zuid-Holland 1988: Voorburg (p. 335-337)	
Holland, regionaal-historisch tijdschrift	
21/6	
1989	
D.P.HALLEWAS	
Archeologische kroniek van Zuid-Holland over 1985: Voorburg (p.320-321 + afb 11)	
Holland, regionaal-historisch tijdschrift	
18/6	
1986	
Heeringen, R.M. van	
's-Gravenhage in archeologisch perspectief (p.96-126).	
Mededelingen van de Rijks Geologische Dienst	
37-1	
1983	
STUURMAN, P.	
Opgravings- en vondstberichten in het kort. Voorburg (Z.H) (p.174-175).	
Westerheem	
14	
1965	

Uitgebreide Rapportage Monumenten

GROENMAN-VAN WAATERINGE, W.	
Archeologisch Nieuws. Voorburg (*17-18).	
Nieuwsbulletin van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond	
65	
1966	
HESSING, W.A.M. (RED.)	
Archeologische kroniek van Holland over 1992. II Zuid Holland (329-369)	
Holland, regionaal-historisch tijdschrift	
25	
1993	
HALLEWAS, D.P. (RED.)	
Archeologische kroniek van Holland over 1987. II Zuid-Holland (310 - 332)	
Holland, regionaal-historisch tijdschrift	
20	
1988	
Holwerda, J.H.	
Oudheidkundige Mededelingen uit het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden	
1911	
1911	
BLOEMERS, J.F.H.,	
Rijswijk (Z.H.), 'De Buit', eine Siedlung der Cananefaten	
Nederlandse Oudheden	
8	
1978	

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Jager, D.H. de en Raemaekers, D.C.M.
Plangebied Effatha, gemeente Voorburg: non-destructief archeologisch onderzoek op het archeologisch monument CMA-code
RAAP-rapport (Regionaal Archeologisch Archiverings Project, Amsterdam)
569
2000

Uitgebreide Rapportage Monumenten

01 (Forum Hadriani)
Jager, D.H. de
Plangebied Effatha (Forum Hadriani): gemeente Voorburg: archeologisch onderzoek rond de bestaande bebouwing.
RAAP-rapport (Regionaal Archeologisch Archiverings Project, Amsterdam)
698
2001

Leijjse, K.
Plangebied Arensburglaan 1, gemeente Leidschendam-Voorburg: een archeologische begeleiding
RAAP-notitie (Regionaal Archeologisch Archiverings Project, Amsterdam)
699
2004

Bloemers, J.H.F.
Engels drop: Een poging tot ontleding van het Romanisatieproces in Nederland
Westerheem
29-2
1980

Bogaers, J.E. en S. Bokma
Wetenschappelijk onderzoek
Jaarverslag van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
1966
1967

Brongers, J.A.
An Early Nineteenth-Century Excavation in the Netherlands
Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
24 (1974)
1976

Bogaers, J.E.
Van Forum Hadriani naar Brigetio
Westerheem
27
1978

Brongers, J.A.
Impressies van de opgraving te Arensburg rond 1830
Urnen delven : het opgravingsbedrijf artistiek bekeken
1983

Buijtenoordorp, T.
Een Romeinse stad bij Voorburg- Arensburg
Westerheem
31
1982

Buijtenoordorp, T.
Romeinse landmeters in Forum Hadriani bij Voorburg
Westerheem
36-3
1987

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Buijtdorp, T.
De stadsmuur van Forum Hadriani, een reconstructie
Kwadrant
6/3
1988

Buijtdorp, T.
Insula II. Een Romeinse woonwijk in Voorburg
Kwadrant
6/1
1988

Buijtdorp, T.
Periodisering van Romeins Voorburg
Westerheem
37
1988

Buijtdorp, T.
Romeinse muntschatten uit Voorburg, III
Beeldenaar

1989

Buijtdorp, T.
De winkelstraat van Forum Hadriani : analyse en reconstructie (2)
Westerheem

1993

Buijtdorp, T.
De winkelstraat van Forum Hadriani : analyse en reconstructie (1)
Westerheem

1993

Buijtdorp, T. en W.J. Jung
Nieuw onderzoek naar Forum Hadriani
Westerheem
33
1984

Es, W.A. van

De Romeinen in Nederland

1972

Hegers, J.K.
Archeologische kroniek van Holland over 1990 II : Voorburg : Arentsburg
Holland, regionaal-historisch tijdschrift
23-6
1991

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Hegers, J.K., D.P. Hallewas en J.M. Koot
Kort verslag van het onderzoek naar het 'Keldertje van Reuvens' in Forum Hadriani
Kwadrant
7/2
1989

Hallewas, D.P.
Archeologische Kroniek van Holland over 1983: II Zuid- Holland
Holland, regionaal-historisch tijdschrift
16-6
1984

Hallewas, D.P.
Archeologische kroniek van Zuid-Holland over 1984
Holland, regionaal-historisch tijdschrift
17-6
1985

Hessing, W.A.M.
Incidenteel onderzoek: Voorburg Arentsburg
Jaarverslag van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
1992
1993

Holwerda, J.H.
Verslag over 1911 van de Vereniging tot het doen van opgravingen in Nederland
Oudheidkundige Mededelingen uit het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden

1912

Holwerda, J.H.
Verslag over 1913 van de Vereniging tot het doen van opgravingen in Nederland
Oudheidkundige Mededelingen uit het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden

1914

Holwerda, J.H.
Verslag over 1914 van de Vereniging tot het doen van opgravingen in Nederland
Oudheidkundige Mededelingen uit het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden

1915

Holwerda, J.H.
Verslag over 1915 van de Vereniging tot het doen van opgravingen in Nederland
Oudheidkundige Mededelingen uit het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden

1916

Lommers, N.M.

Rapportage verkennend bodemonderzoek Effatha-terrein te Voorburg

2000

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Louwe Kooijmans, L.P. en J. van Herpen

Opgraven in Nederland. Het werk van de archeoloog

1979

Milot, C.

Proefschrift Forum Hadriani...of na honderd meter kwam de verrassing

Kwadrant

3/4

1985

Milot, C.

Forum Hadriani, een tussentijds overzicht

Kwadrant

4/1

1986

Raemaekers, D.C.M.

Uitbreiding Diaconessenhuis, gemeente Voorburg ; archeologische effectvergelijking funderingsalternatieven

RAAP-briefrapport

2000-1943/MW

2000

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr:

3182

CMA-nr:

30G - 003

Status: Terrein van hoge archeologische waarde

Oppervlakte: 9.111

m2

Toponiem:

Middenburg

Plaats:

Voorburg

Gemeente: Leidschendam-Voorburg

Provincie:

Zuid-Holland

Coördinaten:

84535 / 453341

Terreinbeheerder:

Niet van toepassing

Rijksmonumentnr.:

Kadastreregistratienr.:

Kadastrdeel_nr.:

Complexen

Complextypen

Nederzetting, onbepaald

Begindatering

LME

NT

NT

Beschrijving

Toelichting omschrijving:

Terrein met sporen van bewoning uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd.

Toelichting waardebeoordeling:

Dit terrein heeft een hoge waarde door de zeer grote trekfaks op archeologische sporen en door de zichtbaarheid en herinneringswaarde van de tuinaanleg.

Actualisering Archeologische Monumentenkaart Zuid-Holland 2004-2006

De AMK van Zuid-Holland, vervaardigd in 1994, is opgenomen in de (digitale) Cultuurhistorische Hoofstructuur Zuid-Holland (CHS). De gehele CHS, en daarmee ook de AMK, was aan herziening toe.

Tussen 2004 en 2006 is, op initiatief van en gefinancierd door de Provincie Zuid-Holland, de AMK geheel herzien door middel van een bureauonderzoek. De projectleiding was in handen van Hazenberg Archeologie Leiden. Tijdens het onderzoek werden bestaande terreinen hergewaardeerd en nieuwe terreinen geselecteerd.

Voor elk terrein is een advies gegeven voor wat betreft de waardering en/of begrenzing. Dit advies is telkens voorgelegd aan een selectiecommissie, waarin vertegenwoordigers van de provincie, de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, de Universiteit van Amsterdam en gemeentelijke archeologen zitting hadden.

Status terrein voor de actualisering: Hoge Archeologische Waarde.

Beslissing commissie: dit terrein behoudt de status van terrein van Hoge Archeologische Waarde.

Wijziging begrenzing t.o.v. AMK 1994: Nee

Datum wijziging Archis: 11-4-2007

Resultaat bureauonderzoek:

De tuinaanleg slamt deels nog uit de Baroktijd. Een deel van de gebouwen is nog zichtbaar. De combinatie met nog aanwezige tuinen is interessant. Het landgoed is goed op deze locatie te plotten aan de hand van historische kaarten uit 1712 en 1819.

De resultaten van het onderzoek (incl. mogelijke wijzigingen in de begrenzing) zijn toegevoegd aan LiveLink.

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Oude omschrijving Archis/CMA:

CAA. - SAI: XX3 Terrein waarin waarschijnlijk resten uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd liggen. Er is een redelijke kans dat er oude beer- en waterputten en atvalkullen ongestoord in de bodem verborgen liggen.

Documentatie

Literatuur

VOORHOEVE, C.H.,
"Het verhaal achter de straatnaam 'laan van Middenburg'.
Groot-Voorburg

1989

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr: 3183
CMA-nr: 30G - 004
Status: Terrein van hoge archeologische waarde
Toponiem: Hofwijk
Plaats: Voorburg
Gemeente: Leidschendam-Voorburg
Provincie: Zuid-Holland
Coördinaten: 84728 / 453452
Terreinbeheerder: Niet van toepassing
Rijksmonumentnr.:
Gemeentnr.:
Kadasterregistratienr.:
Kadasterdeel_nr.:

Oppervlakte: 8.752 m2

Complexen

Complextypen
Nederzetting, onbepaald

Beginndatering
NT

Einddatering
NT

Beschrijving

Toelichting omschrijving:
Terrein met sporen van bewoning (buitenplaats Hofwijk) uit de 17e en 18e eeuw.

Toelichting waardebeoordeling:

Dit terrein heeft een hoge waarde door de zeer grote trefkans op archeologische sporen, door de zichtbaarheid en de herinneringswaarde en door de hoge fysieke kwaliteit en de gemiddelde inhoudelijke kwaliteit. Daarnaast betreft het een van de vroegste buitenplaatsen in Nederland, en heeft het altijd zijn oorspronkelijke vorm behouden. In dit opzicht is het uniek.

Actualisering Archeologische Monumentenkaart Zuid-Holland 2004-2006

De AMK van Zuid-Holland, vervaardigd in 1994, is opgenomen in de (digitale) Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland (CHS). De gehele CHS, en daarmee ook de AMK, was aan herziening toe. Tussen 2004 en 2006 is, op initiatief van en gefinancierd door de Provincie Zuid-Holland, de AMK geheel herzien door middel van een bureauonderzoek. De projectleiding was in handen van Hazenberg Archeologie Leiden. Tijdens het onderzoek werden bestaande terreinen hergewaardeerd en nieuwe terreinen geselecteerd.

Voor elk terrein is een advies gegeven voor wat betreft de waardering en/of begrenzing. Dit advies is telkens voorgelegd aan een selectiecommissie, waarin vertegenwoordigers van de provincie, de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, de Universiteit van Amsterdam en gemeentelijke archeologen zitting hadden.

Status terrein voor de actualisering: Hoge Archeologische Waarde.

Beslissing commissie: dit terrein behoudt de status van terrein van Hoge Archeologische Waarde.

Wijziging begrenzing t.o.v. AMK 1994: Ja

Datum wijziging Archis: 11-4-2007

Resultaat bureauonderzoek:

Het huis staat nog, een deel van de gebouwen is gereconstrueerd vanaf de grond. Het noordwestelijk deel van het monument (de tuinen rond het huis) is verstoord bij nieuwe tuinaanleg. Dit deel is van de AMK verwijderd. Van de gereconstrueerde gebouwen zijn waarschijnlijk de fundamenten nog aanwezig.

De resultaten van het onderzoek (incl. mogelijke wijzigingen in de begrenzing) zijn toegevoegd aan LiveLink.

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Oude omschrijving Archis/CMA:

CAA: - SAI: XX4 Bij de herinrichting van de tuin in 1988 werden buiten de graacht rond het huis, in de tuin, veel sporen in de ondergrond aangetroffen. De aangetroffen sporen dateren uit de 17e en 18e eeuw en moeten in verband worden gebracht met bewoning van het in 1639 gebouwde Hofwijk. De sporen bestaan voornamelijk uit kuilen waarin grote hoeveelheden huishoudelijk afval is gedumpt: fragmenten van leren schoenen, een riem, wijflessen, aardewerk en botten. Er waren ook anderssoortige, organische etensresten, maar deze zijn niet verzameld. Waarneming?: 1988; Archeologisch Werkgroep Voorburg

Documentatie

Literatuur

DE VINK

--

1903

GORRIS E.A.,

--, p. 119-128

--

1977

HAGERS

--, p. 9

--

1988

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr:

3184

CMA-nr:

30G - 005

Status:

Terrain van hoge archeologische waarde

Toponiem:

Centrum; Herenstraat; Kerkstraat

Plaats:

Voorburg

Gemeente:

Leidschendam-Voorburg

Provincie:

Zuid-Holland

Coördinaten:

84830 / 453732

Terrainbeheerder:

Niet van toepassing

Rijksmonumentnr.:

Gemeentnr.:

Kadasterregistratienr.:

Kadasterdeel_nr.:

Complexen

Complextypen

Nederzetting, onbepaald

Begindatering

LME

Einddatering

NT

Beschrijving

Toelichting omschrijving:

Terrain met sporen van bewoning uit de Late Middeleeuwen-Nieuwe Tijd.

Het gaat om de dorpskern van Voorburg.

Toelichting waardebeoordeling:

Dit terrain heeft een zeer hoge waarde door de vele aanwezige kenmerkende elementen van een dorpscentrum. De landschappelijke en historische context zijn intact.

Actualisering Archeologische Monumentenkaart Zuid-Holland 2004-2006

De AMK van Zuid-Holland, vervaardigd in 1994, is opgenomen in de (digitale) Cultuurhistorische Hoofdstruktuur Zuid-Holland (CHS). De gehele CHS, en daarmee ook de AMK, was aan herziening toe.

Tussen 2004 en 2006 is, op initiatief van en gefinancierd door de Provincie Zuid-Holland, de AMK geheel herzien door middel van een bureauonderzoek. De projectleiding was in handen van Hazenberg Archeologie Leiden. Tijdens het onderzoek werden bestaande terreinen hergewaardeerd en nieuwe terreinen geselecteerd.

Voor elk terrein is een advies gegeven voor wat betreft de waardering en/of begrenzing. Dit advies is telkens voorgelegd aan een selectiecommissie, waarin vertegenwoordigers van de provincie, de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, de Universiteit van Amsterdam en gemeentelijke archeologen zitting hadden.

Status terrein voor de actualisering: Hoge Archeologische Waarde.

Beslissing commissie: dit terrein behoudt de status van terrein van Hoge Archeologische Waarde.

Wijziging begrenzing t.o.v. AMK 1994: Nee

Datum wijziging Archis: 17-4-2007

Resultaat bureauonderzoek:

De waarnemingen passen alle in het beeld van een laat-middeleeuws en nieuwe tijds dorpscentrum met bewoning en begraving. Er is geen aanleiding om te vermoeden dat zich binnen de begrenzingen van dit terrein nog andere complextypen of andere periodes bevinden.

De resultaten van het onderzoek (incl. mogelijke wijzigingen in de begrenzing) zijn toegevoegd aan LiveInk.

Oppervlakte: 111.703

m2

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Oude omschrijving Archis/CMA:

Divers:

CAA: 30GZ-52+57+122+124+125+126+127

SAI: XX5

Toelichting omschrijving:

De dorpskern van Voorburg zal ontstaan zijn in de Late Middeleeuwen, vermoedelijk aan het eind van de 12e of in de eerste helft van 13e eeuw. In de goederenlijst van de Utrechtse kerk, opgesteld tussen 777 en 866 wordt 'Foreburg' vermeld met twee goederen. Deze moeten vermoedelijk niet worden gezocht op de plaats van de huidige dorpskern, maar in Voorburg-West.

Documentatie

Literatuur

VAN BOOMA

--

--

1991

GORRIS E.A.

--

--

1977

HAGERS

--

--

1988

HENDERIKX

--

--

1987

DE VINK

--

--

1903

Bergman, W. A. en J. Huizer

Inventariserend Veldonderzoek Herenstraat 50-54 te Voorburg

Synthegra BV/Verhoeve Groep Rapportage

2004

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr:

4056

CMA-nr:

30G - 022

Status:

Terrein van zeer hoge archeologische waarde

Toponiem:

Zuidhoorn; Tedingetbroekpolder

Plaats:

Rijswijk

Gemeente:

Den Haag

Provincie:

Zuid-Holland

Coördinaten:

84140 / 451886

Terreinbeheerder:

Niet van toepassing

Rijksmonumentnr.:

Gemeentnr.:

Kadasterregistratienr.:

Kadasterdeel_nr.:

Complexen

Complextypen

Nederzetting, onbepaald

Huisterp

Begindatering

ROMM

LME

Einddatering

ROMM

LME

Beschrijving

Toelichting omschrijving:

Terrein met sporen van bewoning uit de Midden-Romeinse tijd en de Late Middeleeuwen (huisterp).

Toelichting waardebeoordeling:

Dit terrein heeft een zeer hoge waarde door de hoge gaafheid en de redelijke conservering, en daarmee de hoge informatiewaarde van de resten, en door de redelijke zelfzaamheid en de landschapelijke en archeologische context van de bewoning met de kreekruig en met het Forum Hadriani en andere waardevolle terreinen in de omgeving.

Actualisering Archeologische Monumentenkaart Zuid-Holland 2004-2006

De AMK van Zuid-Holland, vervaardigd in 1994, is opgenomen in de (digitale) Cultuurhistorische Hoofdstruktuur Zuid-Holland (CHS). De gehele CHS, en daarmee ook de AMK, was aan herziening toe.

Tussen 2004 en 2006 is, op initiatief van en gefinancierd door de Provincie Zuid-Holland, de AMK geheel herzien door middel van een bureauonderzoek. De projectleiding was in handen van Hazenberg Archeologie Leiden. Tijdens het onderzoek werden bestaande terreinen hergewaardeerd en nieuwe terreinen geselecteerd.

Voor elk terrein is een advies gegeven voor wat betreft de waardering en/of begrenzing. Dit advies is telkens voorgelegd aan een selectiecommissie, waarin vertegenwoordigers van de provincie, de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, de Universiteit van Amsterdam en gemeentelijke archeologen zitting hadden.

Status terrein voor de actualisering: Hoge Archeologische Waarde.

Beslissing commissie: dit terrein krijgt de status van terrein van Zeer Hoge Archeologische Waarde.

Wijziging begrenzing t.o.v. AMK 1994: Ja

Datum wijziging Archis: 24-05-2007

Resultaat bureauonderzoek:

De bewoning strekt zich mogelijk uit over een 60 meter brede en 1 kilometer lange kreekruig. Tijdens de opgraving op het golfterrein zijn houten waterputten aangetroffen.

De resultaten van het onderzoek (incl. mogelijke wijzigingen in de begrenzing) zijn toegevoegd aan Livelink.

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Oude omschrijving Archis/CMA:

CAA: 30GZ-62+64+104+105+106+107+108+109+110+111+112 Het noord oostelijk deel van Park Leeuwenbergh is in 1990 opgegraven, hier werd een inheems-Romeinse nederzetting gevonden. Opgraving: 1990; AWR Opgraving; 1989; AWR Veldkartering; 1987; AWR

documentatie briefwisseling onderzoek noordelijk deel is in het archief aanwezig.
cthan, 9-8-2004.

Documentatie

Literatuur

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr: 16179 Oppervlakte: 6.826 m2
CMA-nr: 30G - 055
Status: Terrein van hoge archeologische waarde
Toponiem: Leeuwendaalaan
Plaats: Rijswijk
Gemeente: Rijswijk
Provincie: Zuid-Holland
Coördinaten: 83390 / 452554
Terreinbeheerder: Onbekend
Rijksmonumentnr.:
Gemeentnr.:
Kadasterregistratienr.:
Kadasterdeel_nr.:

Complexen

Complextypen Begindatering Einddatering
Klooster(complex) NTA NTC

Beschrijving

Toelichting omschrijving:
Teren met resten van Klooster Nazareth en buitenplaats Leeuwendaal uit de 17e-19e eeuw.

Toelichting waardebeoordeling:

Dit terrein heeft een hoge waarde door de hoge zeldzaamheid van een platelandsklooster, de representativiteit en daardoor de hoge informatiewaarde van de aanwezige sporen, en door de landschappelijke en archeologische relatie van het klooster met de buitenplaats en van het terrein temidden van andere waardevolle terreinen (met name LME bewoning en andere buitenplaatsen).

Actualisering Archeologische Monumentenkaart Zuid-Holland 2004-2006

De AMK van Zuid-Holland, vervaardigd in 1994, is opgenomen in de (digitale) Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland (CHS). De gehele CHS, en daarmee ook de AMK, was aan herziening toe.
Tussen 2004 en 2006 is, op initiatief van en gefinancierd door de Provincie Zuid-Holland, de AMK geheel herzien door middel van een bureauonderzoek. De projectleiding was in handen van Hazenberg Archeologie Leiden. Tijdens het onderzoek werden bestaande terreinen hergewaardeerd en nieuwe terreinen geselecteerd.
Voor elk terrein is een advies gegeven voor wat betreft de waardering en/of begrenzing. Dit advies is telkens voorgelegd aan een selectiecommissie, waarin vertegenwoordigers van de provincie, de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, de Universiteit van Amsterdam en gemeentelijke archeologen zitting hadden.

Beslissing commissie: dit terrein krijgt de status van terrein van Hoge Archeologische Waarde.

Wijziging begrenzing t.o.v. AMK 1994: Ja/nieuw monument.

Datum wijziging Archis: 23-05-2007

Resultaat bureauonderzoek:

Het monument is deels weggesloopt. Verdere verstoringen zijn klein: een enkele kelder of een riool. De Leeuwendaalaan is de oprijlaan van de voormalige buitenplaats.

De resultaten van het onderzoek zijn toegevoegd aan Livelink.

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Documentatie
Literatuur

Bijlage 3 Boorstaten

Locatiebepaling	geschat, Topografische Kaart 1:10.000
Referentievlak	Nieuw Amsterdams Peil
Maaiveldhoogtebepaling	geschat, actueel hoogtebestand
Nauwkeurigheid maaiveldhoogte	10 cm

De volgende afkortingen worden in de boorstaten gebruikt.

grondsoort (onderdeel lithologie)		z1	zwak zandig
K	klei	z2	matig zandig
V	veen	z3	sterk zandig
Z	zand		
			humus (onderdeel lithologie)
bijmengsel (onderdeel lithologie)		h1	zwak humeus
km	mineraalarm	h2	matig humeus
s1	zwak siltig	h3	sterk humeus
s2	matig siltig		
s3	sterk siltig		
s4	uiterst siltig		

boring 1 Maaiveld: -0,30. Boormethode: edelmanboring, guts.

diepte lithologie	kleur	grens	
150 Kz2h2	donker grijsbruin	scherp	<i>Archeologische indicatoren:</i> puin. <i>Bodemkundige interpretaties:</i> rommelig.
165 Kz1	donker grijs	scherp	
200 Kz1h1	grijs	scherp	<i>Plantenresten:</i> weinig. <i>Schelpmateriaal:</i> spoor. <i>Laagtrends:</i> humeus aan de top.
220 Ks2	donker grijs	diffuus	<i>Plantenresten:</i> weinig. <i>Schelpmateriaal:</i> spoor.
250 Zs1	donker grijs	scherp	<i>Zandmediaanklasse:</i> matig grof. <i>Schelpmateriaal:</i> weinig.
265 Vkm	bruin	geleidelijk	
350 Zs1	grijs	beëindigd	<i>Zandmediaanklasse:</i> matig grof. <i>Laagtrends:</i> humeus aan de top.

boring 2 Maaiveld: -0,30. Boormethode: edelmanboring, guts.

diepte lithologie	kleur	grens	
50 Zs2	zwartgrijs	scherp	<i>Zandmediaanklasse:</i> matig grof. <i>Plantenresten:</i> weinig. <i>Archeologische indicatoren:</i> baksteen, weinig. <i>Bodemkundige interpretaties:</i> rommelig.
90 Kz3	donker grijs	scherp	<i>Vlekken:</i> licht gevlekt, oranje. <i>Archeologische indicatoren:</i> baksteen, weinig. <i>Bodemkundige interpretaties:</i> rommelig.
120 Kz1	grijs	geleidelijk	<i>Vlekken:</i> licht gevlekt, licht oranje.
150 Ks3	grijs	geleidelijk	<i>Vlekken:</i> licht gevlekt, licht oranje. <i>Plantenresten:</i> spoor.
240 Zs1	donker grijs	scherp	<i>Zandmediaanklasse:</i> matig grof. <i>Schelpmateriaal:</i> spoor. <i>Opmerkingen:</i> veenbrokjes aan top en basis.
260 Vkm	bruin	geleidelijk	
290 Zs1	grijs	beëindigd	<i>Zandmediaanklasse:</i> matig grof. <i>Laagtrends:</i> humeus aan de top.

boring 3 Maaiveld: -0,30. Boormethode: guts.

diepte lithologie	kleur	grens	
50 Kz1	bruingrijs	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties:</i> bouwvoor.
110 Ks4	grijs	geleidelijk	<i>Vlekken:</i> licht gevlekt, licht oranje. <i>Sublagen:</i> zandlagen.
150 Kz1	grijs	scherp	<i>Vlekken:</i> licht gevlekt, zwart. <i>Laagtrends:</i> naar boven toe fijner.
210 Zs1	grijs	scherp	<i>Zandmediaanklasse:</i> matig grof. <i>Schelpmateriaal:</i> spoor. <i>Opmerkingen:</i> veenbrokjes aan basis.
230 Vkm	bruin	geleidelijk	
240 Zs1	grijs	beëindigd	<i>Zandmediaanklasse:</i> matig grof. <i>Laagtrends:</i> humeus aan de top.

boring 4 *Maaiveld: -0,30. Boormethode: guts.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
140 Kz3	zwartgrijs	scherp	<i>Archeologische indicatoren: puin. Bodemkundige interpretaties: slootvulling.</i>
160 Ks1h3	zwart	scherp	<i>Opmerkingen: sliblaag.</i>
230 Zs1	donker grijs	scherp	<i>Zandmediaanklasse: matig grof. Schelpmateriaal: spoor.</i>
250 Vkm	bruin	geleidelijk	
300 Zs1	grijs	beëindigd	<i>Zandmediaanklasse: matig grof. Laagtrends: humeus aan de top.</i>

Bijlage 4 Boorprofiel

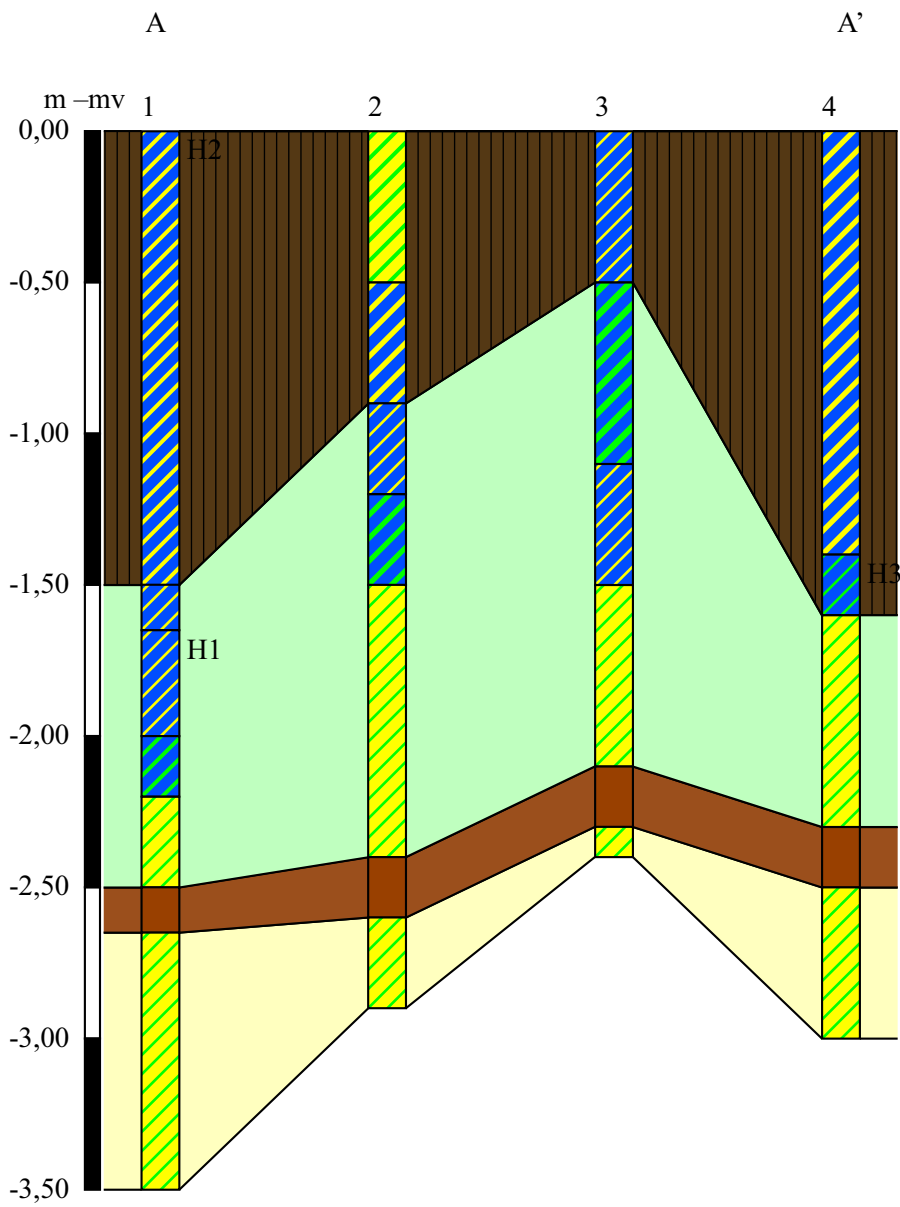
Een profiel door boringen 1 t/m 4. Door A.J. Wullink.

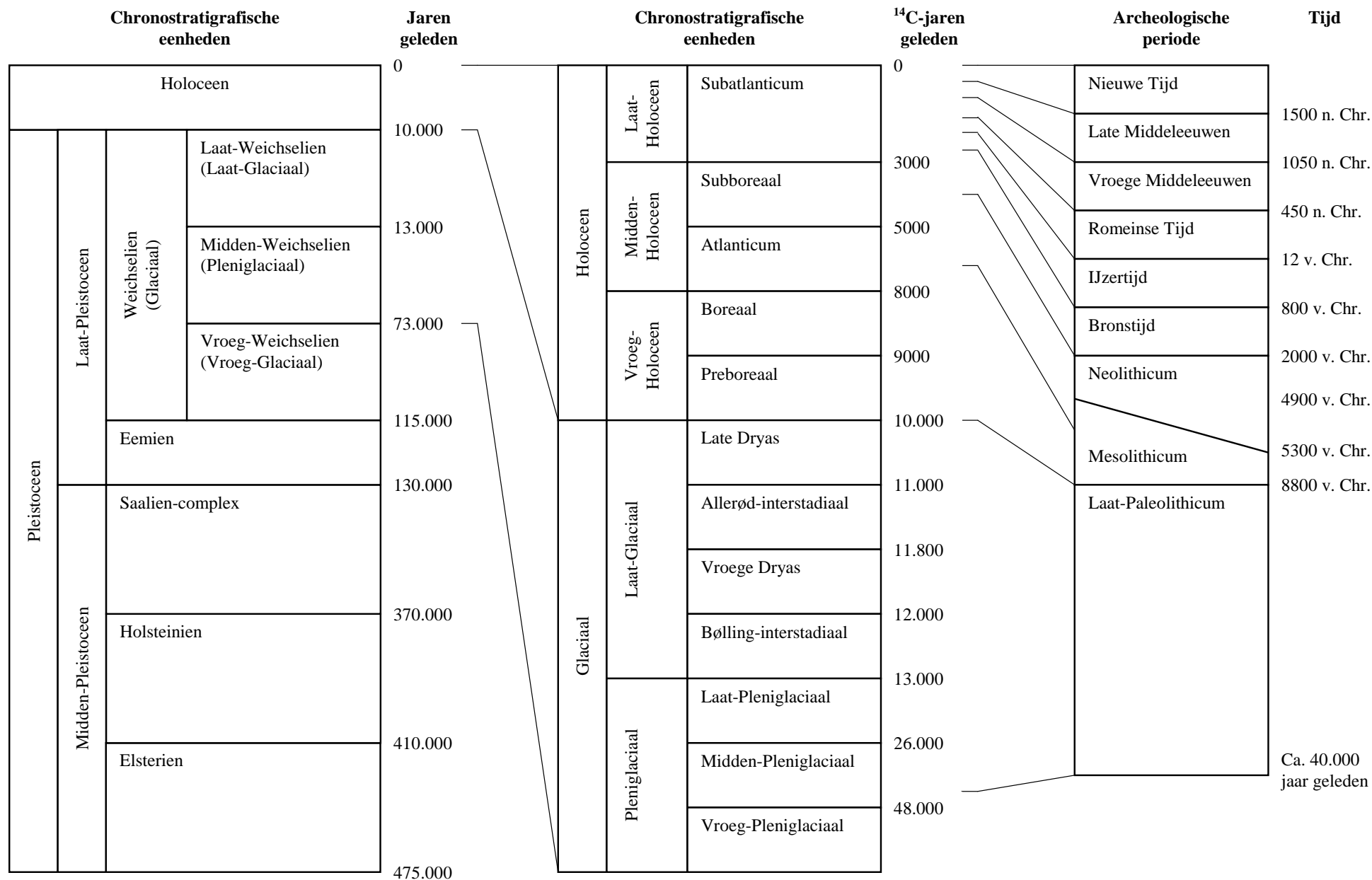
Legenda

Lithologie

	Grind, zwak zandig		Leem, zwak zandig		Veen, zwak kleiig
	Grind, matig zandig		Leem, sterk zandig		Veen, sterk kleiig
	Grind, sterk zandig		Klei, zwak siltig		Veen, zwak zandig
	Grind, uiterst zandig		Klei, matig siltig		Veen, sterk zandig
	Grind, siltig		Klei, sterk siltig		Niet bemonsterd
	Zand, zwak siltig		Klei, uiterst siltig		Puin
	Zand, matig siltig		Klei, zwak zandig		Niet benoemd
	Zand, sterk siltig		Klei, matig zandig		Overig
	Zand, uiterst siltig		Klei, sterk zandig		
	Zand, kleiig		Veen, mineraalarm		

	Bouwvoor/geroerde grond/slootvulling
	Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Walcheren
	Formatie van Nieuwkoop, Hollandveen Laagpakket
	Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Zandvoort

Bijlage 5 Een overzicht van geologische (chronostratigrafische) en archeologische periodes. Door: A.J. Wullink. Gebaseerd op: Brandt et al. 1992; De Mulder et al. 2003; Berendsen 2004.